

Rejsen til Sydamerika 1996.

24.06.	Billund-Frankfurt-Bogota- Quito Hotel Darwin
25.06.- 03.07.	Quito Grand Hotel
03.07.- 06.07.	Otavalo Hotel El Indio
06.07- 08.07	La Esperanza Casa Aida
08.07- 09.07	San Lorenzo
09.07- 14.07.	Quito Grand Hotel
14.07.- 17.07.	Puyo Hotel Europa Internacional
17.07- 19.07.	Canelos La Guatusa Loca
19.07- 26.07	Puyo Hotel Europa Internacional
26.07- 30.07	Llanhamacocho hytte
30.07- 31.07	Puyo Hotel Europa Internacional
31.07- 02.08	Quito Grand Hotel
02.08- 03.08	Cotopaxi telt
03.08- 05.08	Quito Grand Hotel
05.08- 08.08	Cuenca Gran Hotel

08.08-	Tumbes
09.08	Hostal Amazonas
10.08-	Trujillo
14.08	Hostal Vogt
14.08-	Chimbote
16.08	Hostal El Santa
16.08-	Huaraz
19.08	Hotel El Tumi
19.08-	Lima
	Hotel San Sebastian
22.08	Hotel Residencial Roma
22.08-	La Merced
23.08	Hotel Cosmos
23.08-	Santa Ane
27.08	i Livs hjem
27.08-	Lima
29.08	Hotel Residencial Roma
29.08-	Cusco
06.09	Residencial Rojas
06.09-	Puno
12.09	Hostal Imperial
12.09-	La Paz
16.09	Hosteria Florida
16.09-	Potosi
17.09	Hotel Colonial
17.09-	Uyuni
19.09	Hotel Avenida
19.09-	Potosi
20.09	Hotel Colonial
20.09-	La Paz
27.09	Hosteria Florida
27.09-	Lima
01.10	Hotel Residencial Roma
01.10-	
02.10	Lima, Bogota, Paris, København
02.10	København
03.10	i Mortens hjem
03.10	Hjemme

Drømmen om en rejse.

Det hele begyndte som en dagdrøm om en stor rejse, når vi var pensionerede. Vi talte ofte om det, og i drømmen var vi mange steder i verden. Dog var Australien og Sydamerika de foretrukne fjerne mål. Efterhånden blev vi klar over, at der skulle kræfter til. Dem har vi nu, så hvorfor ikke drage afsted med det samme. Vi søgte orlov fra august til midt i oktober 1996 og kunne på den måde lægge sommerferien oveni. Derefter begyndte det hele at tage form. Valget faldt på Sydamerika, fordi vi mente, det var der, vi skulle bruge flest kræfter. Nu skulle vi prøve at lære lidt spansk, og vi hoppede på et aftenkursus. Da Jens samtidig blev sygemeldt, havde han god tid til at få læst på lektien, og han fik da også lært så meget, at han kunne klare sprogproblemerne for os begge. Vi gik igang med at forberede os, og vi henvendte os til Hannibal Tours i Århus, som skulle ordne det praktiske med flybilletter og rejseforsikring. De udvalgte stater blev Ecuador, Peru og Bolivia. Vi begyndte at tale om vores tur til alle, der gad høre. På den måde fik vi at vide, at Isabelle Grignon havde fået stilling i Ecuador. Hende ville vi besøge. John Branbyge fra amtet kom og viste os lysbilleder fra sin egen studietur til disse stater. Han gav os gode råd om naturområderne, som ville være et besøg værd.

Rejsen begynder.

Den 24. juni 1996 meget tidligt om morgenen kørte Tove os til Billund, og rejsen var begyndt. Den første overnatning i Quito var bestilt på forhånd, så da vi lidt overrumplede og senere end beregnet landede i Ecuadors hovedstad, skulle vi blot have en taxa til hotellet. Og der var sandelig straks en drager, der stod på spring for at hjælpe et par uerfarne turister. Han fragtede vores bagage hen til en taxa-ven, måske den dyreste, og han fik selv en overbetaling for sin tjenesteydelse. Sådan bliver turister taget ved næsen og er samtidig lidt benovede over, så lidt det koster. Inden midnat, mens de længe havde sovet i Danmark og var kommet ind i det nye døgn, lå vi i et par gode senge og faldt straks i søvn. Det havde været en forlænget dag med mange indtryk og megen ventetid.

Drømmen var gået i opfyldelse, nu startede det hele i virkeligheden, den rejse, vi havde forberedt i over et år. Jens har aldrig været væk fra Danmark i så lang tid, og jeg var 17, da jeg opholdt mig i England i lidt over et halvt år. Vi har heller ikke før i så lang tid været så meget alene sammen. I tre måneder skulle vi nu være sammen hele tiden. Selvfølgelig var vi spænte på, hvordan det hele ville gå. Kunne vi finde ud af at rejse med de offentlige transportmidler? Ville vi være i stand til at tage imod de oplevelser, der lå foran os? Ville vi komme til at længes alt for meget efter det trygge hjemme i Danmark? Spørgsmålene var mange, og ingen arrangerede noget for os. Vi måtte stole på os selv og passe på hinanden.

Barberbladstyre i Quito.

Overnatningen var med morgenmad. Det har vi aldrig været så imponerede over, og denne morgenmad bestyrkede os i, at også her er dette måltid ikke imponerende. Vi havde fra bogen udset os et hotel til mere rimelig pris i centrum af det gamle Quito nær busstationen. Gran Hotel med det meget venlige og hjælpsomme personale blev hotellet, vi vendte tilbage til nogle gange i den tid, vi var i landet.

Vi ville straks afsted for at se byen, og kort tid efter skete vores første uheld, som dog førte til en oplevelse, vi ellers ikke ville have fået. Turrygsækken blev udsat for et barberblad, og en hånd fik fat i den ene stak rejsecheks. Hvorfor gik jeg nu også med sækken på ryggen? Vi havde jo læst, at man altid skal have den foran. Hvorfor beholdt vi ikke rejsechekkerne i vores hemmelige indre lomme?. Vi måtte i en fart have ringet til Citicorp og melde de savnede numre stjålne. Derefter skulle vi på politistationen for at få lavet en rapport. En libanesiser, som vi traf på hotellet, og som kunne spansk og engelsk, hjalp os.

På politistationen gik vi fra den ene til den anden, men ingen havde tilsyneladende lyst til at tage sig af os. Rent sprogligt var vi jo besværlige "kunder". Vi fortsatte gennem hele kontoret, som virkede som en myretue med betjente, der skulle hjælpe folk. Til sidst gik vi ind til chefen, der sad og hang på en stol ved et tomt skrivebord. Han sad og halvsov og så ud som om, vores fortælling ikke kom ham ved, men han fik dog råbt en ordre til en underordnet. Endelig blev vi bænket ved et skrivebord, hvorpå der stod et gammelt hakkebrædt af en skrivemaskine og intet andet. Betjenten satte sig til rette, og så skete der ikke noget. Han manglede nemlig papir. Vi måtte så hen i den anden ende af rummet for at købe papir og kalkerpapir. Så kunne rapportskrivningen tage sin begyndelse, og det tog sin tid. Endelig var vi færdige. Så var det overstået. Men sandelig om vi ikke næste dag igen blev udsat for barbertyre. Denne gang gik det ud over Jens' bukse-lomme, men tyvene nåede ikke at få fat i pengene. Vi var lidt oprørte, men intet uerstatteligt var jo taget, så vi fik lært at tage vores forholdregler for eftertiden, og vi må sige, at det stort set var det eneste, vi blev udsat for i den retning på hele vores tur.

Byen og dens liv.

Nu kunne vi så endelig gå igang med at se på byen, og vi startede ved Terminal Terrestre, busstationen. Det er en oplevelse værd at opholde sig der lidt. Der er adskillige dusin busselskaber med kontorer ved terminalen. Der er en råben og skrigen. For hvert busselskab gør meget for at kapre kunder. Vi gik gennem terminalen og satte os udenfor, der hvor busserne kommer forbi, og hvor de holder for at få flere kunder. Busmedhjælperen står råbende i døren eller hopper af og løber rundt mellem folk for at få dem til at tage med netop hans bus. Ved vejkanten står der mange og sælger slik, frugt og søde drikke. Disse boder med søde drikke skulle vi komme til at se alle steder. Drengene med chips, druer eller kager hopper på bussen og prøver at sælge noget til passagererne, kører med et stykke og står af for at hoppe på en ny bus. Fra dette sted er der trapper op til det område, hvor vores hotel er placeret. Fra trapperne er der en fin udsigt over noget af byen

og til Virgen de Quito, statuen der knejser stor og mægtig på toppen af El Panecillo.

Nu var vi nået til torsdag den 27., og vi ville igang med et spansk kursus. Vi fik os meldt til, og derefter tog vi i banken for at hente vores nye rejsechecks. Det er nu ikke så ligetil, viste det sig. Der er nogle formaliteter, der først skal ordnes. Først ringede bankbetjenten op til vores kontaktperson. Så afleverede vi Jens' pas og fik i stedet et skilt. Derefter op på 3. sal, ind på et kontor, udfyldte flere papirer, manglede kopi af politianmeldelsen, men kunne heldigvis sende den. Endelig var vi ved at være færdige, men nu skulle Jens' pas vises igen, og det var jo hos bankbetjenten. Der kunne ringes efter det. Endelig blev vi fulgt ned i kundeafdelingen for at stå i kø for til sidst at få udleveret en stak checks. Banken er en stor kontrast til politistationen. Det er en flot, flot bygning. Kontorerne er udstyret med fine møbler og computere, og man kan tale engelsk. Da dagen var omme, kunne vi konstatere, at vi ikke havde haft uheld denne dag.

Nu passede vi vores spansk kursus hver dag. Det var nu lidt kedeligt, men lidt fik vi lært. Samtidig gik vi igang med at få kontakt til Isabelle i Puyo. Der skulle mange telefonopringninger og flere forsøg på at faxe til, og det lykkedes ikke at få fat i hende, mens vi endnu var i Quito. Vi fik hver gang en ny besked om, hvor hun befandt sig, og ingen gav Isabelle besked om, at vi havde ringet. Aldrig før har Jens ledt så længe og intenst efter en dame. Vi var noget spændte på, om det overhovedet ville lykkes for os at træffe hende.

Omtrent hver aften spiste vi i hotellets restauration, og vi fik som regel pizza. Det skulle senere vise sig, at vi med vemod så tilbage på disse gode pizzaer, når vi sad og skar i noget sejt kød og spiste kedelige hvide ris til. Grand Hotel ligger i Rocafuerte. Ved 7 tiden om morgenen begynder livet her. Lige neden for vores vindue kommer der en indianerfamilie med grønsager i deres lille lastbil. Hertil kommer så kvarterets koner og køber forsyninger til dagen. Indianerkonen står ved laddet og vejer af og sælger, og imens tager manden sig en lur på forsædet. Hvis der ingen kunder er, bruger konen en råber, så hun kan råbe sine tilbud ud over gaden. I over en halv time er Rocafuerte fyldt med skolebørn. Børnene er fint klædt på, og nogle er i skoleuniformer. Somme tider kommer indianerkvinderne ind med blomster, som de står på gaden og binder i fine buketter. Skolebørnene køber blomster. Mon det er til lærerne? Nogle børn køres til skole af forældrene eller følges til fods. Overalt er der gadehandlere faldbydende deres varer. Hver morgen kommer der en flok motionister løbende. De fylder hele kørebanen, og de få biler, der kører på denne tid, venter pænt på, at motionisterne er væk. Mens de løber, råber de et eller andet i takt til trinnene.

Lørdag den 29. lejede vi en taxa, som skulle køre os op til statuen, Virgen de Quito. Det er lidt farligt at gå derop, fordi man skal igennem slumkvarterene i udkanten af byen. Der kan man resikere overfald af mennesker eller dyr. På toppen af El Panecillo står denne enorme statue af Quitos jomfru og skuer ud over byen, som om hun skal passe på alle de folk, der bor dernede. Hun har en krone af stjerner. Men den egentlige grund til at tage derop er den storslåede udsigt over hele Quito, både den gamle del og den nye.

Iglesia de Basilica ligger højt oppe på en bakke på Calle Venezuela. Sidst på denne lørdag eftermiddag var der velsignelse af de små børn. Der var også et bryllup. Det er vist ikke en hr. hvem som helst, der kommer i netop denne kirke. Børnene og de voksne er klædt på i så fornemt tøj, at kun vores dronningehus og enkelte andre i Danmark kan være med her. Vi stod på trappen og betragtede dette udstyrsstykke, og vi blev lidt vemodige. Det var vist her, vi først kom til at overveje den enorme forskel, der er på rig og fattig. Netop disse staters samfundsorden skulle på vores rejse komme til at optage os meget og give stof til undren mange gange.

Ækvator.

En dag tog vi afsted til det mest berømte sted i Ecuador, nemlig til ækvator i La Mitad del Mondo, som betyder midten af verden. Monumentet, som er bygget på ækvator ligger i landsbyen San Antonio, cirka 22 km nord for Quito. Midten af Mitad del Mundo komplekset er et massivt 30 meter højt monument med en globus, 4.5 m i diameter, på toppen. Monumentet indeholder et museum, og der er fin udsigt øverst oppe. Herfra ser man tydeligt, at Quito ligger i en dal. Man kommer op med elevator, og går ad trappen ned gennem museet, der viser lidt om indianernes liv fra forskellige provinser. Også klædedragter er udstillet, og hvor er de dog forskellige. Udenfor kan man have fornøjelsen af at stå med et ben på hver af de to halvkugler. Ækvator er nemlig tydeligt markeret med en rød streg. Udenfor området er der primitive gadekøkkener overdækket af stof eller plastik for at yde lidt beskyttelse for den skarpe sol. Vi spiste stegt banan, og det er en lækkerbid-sken. Bananer, kartofler og kød bliver stegt i olie i en mægtig gryde, og majs bliver kogt i vand ved siden af. Soda-vand bliver en smule afkølede i en spand vand.

Vi havde brug for at opholde os lidt mere i landsbyen. Ikke fordi der er synderlig mere ro end i hovedstaden. Her i landsbyen drøner bilerne også afsted og ghettoblasterne drøner fra hver en cafe. Men vi havde udsyn til bjergene med Quito placeret smukt imellem. Busturen koste 2 kr. for hver enkelt, og det, kan man da ikke sige, er for meget. Da vi var tilbage i hotellet, kom der torden og voldsom regn og hagl. Sådan er vejret også.

Marked i Otavalo.

Otavaloindianerne er berømte for deres fine vævede stoffer og for deres handelstalent. Vi tilbragte nogle dage i deres vigtigste markedsby, Otavalo. Der er marked på pladsen hver dag, men om lørdagen breder markedet sig ud i de tilstødende gader. Som det skulle blive en vane for os, søgte vi hurtigt til byens nerve, nemlig torvet. Her tilbragte vi en del tid for at betragte livet og nyde synet af den smukke otavalodragt. Denne dragt bæres ikke kun til ære for turisterne, men de bærer den i deres hjem, på arbejde og overalt, hvor de færdes. Mændene bærer hvide bukser, som ikke går helt til foden, har bare ben, går i stofsandaler, har grå eller blå ensfarvede ponchoer og filthatte på. Desuden er deres lange, kraftige hår flettet i en tyk fletning i nakken. Kvinderne har meget smukke broderede bluser, lange sorte nederdele og sorte sjaler. Deres hovedtørklæde er foldet på en kunstfærdig måde, og de bærer meget farverige smykker.

Dyremarkedet i Otavalo starter ved 6 tiden om morgenen i byens udkant. Ved denne tid var vi derude og stod som tilskuere i yderkanten af denne vrimmel af dyr og mennesker. Der er mennesker, der køber dyr eller sælger dyr. Der er andre, der sælger reb til at binde dyrene med. Så er der nogen, der laver og sælger mad, og andre sælger slik, kager og is.

Efter dyremarkedet gik vi markedspladsen og markeds-gaderne igennem, og pludselig havde vi fået nok af nærgående sælgere og endnu mere nærgående tiggere og af tætte menneskestimer. Vi pakkede vores ting, og havde nu fået mere bagage, da vi selvfølgelig havde købt noget på markedet. Så tog vi med bussen til Ibarra.

Paramoen Mojanda.

Tæt ved Otavalo ligger der en dejlig paramo i 3400 meters højde. Vi lejede en taxa i Otavalo til at køre os derop en tidlig formiddag og hente os hen på eftermiddagen. Det var den første gang vi prøvede at bevæge os rundt i den højde, og det kunne mærkes, at vi nu var i en tyndere luft. Vi blev stakåndede, når vi gik afsted med den fart, vi er vant til. Der er en smuk sø deroppe, og dertil er der en brolagt vej. Da vi ankom var temperaturen 18 grader, men den faldt i løbet af dagen til 10 grader, så da vi, efter at have bevæget os rundt hele dagen og set på de mange spændende planter, sad og ventede ved søen på taxaen, sad vi og frøs lidt. Senere skulle vi lære at tage noget varmt tøj på, når vi skulle op i bjergene.

På landet i La Esperanza.

Efter folkemængden i Otavalo havde vi brug for at komme lidt på landet. Så da vi kom til Ibarra tog vi straks en taxa til en lille landsby, Esperanza, et stykke syd for byen. Vi boede på byens eneste hotel. Der var ingen luksus, men der var rent og hyggeligt. Værtinden lavede mad til os, og vi spiste en god solid husmandskost. Vi hyggede os og fik snakket med andre rejsende. Mens jeg lå i min seng søndagen over på grund af dårlig mave og feber, gik Jens en lang tur i landbrugsområdet. Et sted så han en familie vaske tøj i et vandløb. Han ville så gerne fotografere denne ægte situation, men det ønskede familien ikke.

Bustur fra Ibarra til San Lorenzo.

I vores bog står det, at der er jernbaneforbindelse fra Ibarra til kysten. Der er blot det, at dele af jernbanen er skyllet bort under regntiden, så toget kan ikke køre lige nu. Der er imidlertid en slags vej derud, og der kører bus. Vi tog på denne bustur til San Lorenzo 193 km borte. Da Ibarra ligger i en højde af 2210, kan man sige, at det er noget af en nedtur til kysten. Vores rygsække blev læsset på taget sammen med de andre passagerers sække med kartofler, korn, frø og hvad der nu er i disse hvide sække, som alle åbenbart rejser rundt med. Men det var ikke alt, der kom på taget. Bussen blev stoppet til i midtergangen, under sæderne og på skødet af folk. Vi kom til at sidde på bagsædet, hvor der er meget lidt plads til vores lange ben. Jens sad i midten, hvor han dog kunne strække benene lidt, hvis han ellers kunne komme til for alle pakkerne. Klokkeren nærmede sig 13, tid for afgang. Bussen var fyldt op, troede vi, men der kom lige 5 mere. De kunne også være

der. Så kom vi afsted, men kun til dieseltanken. Der skulle fyldes op til turen. Endelig kørte vi, men det varede ikke længe, før vi igen måtte stoppe for at tage folk på. De kunne godt nok også være der. Nu var bussen stoppet til bristepunktet med folk og pakker allevegne. Næste gang, vi stoppede, måtte der to personer på taget. Så gik det derudad. Hver gang bussen stoppede for at sætte folk af eller tage nogle på, blev den invaderet af sælgere, som solgte mad og drikke i plastikposer, appelsiner, mandariner og slik. Affaldet var ikke noget problem, det kom bare ud af vinduet. Vi kunne også købe andet end mad, nemlig rottegift, aviser, plastiklegetøj og meget mere. Landskabet er storslået på den strækning, vi tilbagelagde. Og vejen er helt speciel. En ganske kort strækning ved Ibarra er vejen asfalteret. Derefter er der lange, lange strækninger, hvor det er tvivlsomt, om det overhovedet er en vej, bussen kører på. Der er store huller, som vores bus sad fast i, men lidt lirken frem og tilbage fik bussen fri igen, og turen kunne fortsætte. Flere steder er halvdelen af vejen helt forsvundet og andre steder er det meste af vejen dækket af sten og jord. Nogle steder er vejen omdannet til en sø. Vegetationen bliver mere skovagtig, jo mere man nærmer sig kysten. På lange strækninger kører man i så tæt vegetation, at træer og buske på begge sider bussen rører vinduerne. Lige før Lita skal man igennem en paskontrol, hvor navn nationalitet og pasnummer omhyggeligt skrives ind i en bog, og der stemples i passet. I Lita, som ligger 450 meter over havet, gjorde bussen ophold. Det er et guds-forladt sted. Byen består af en gade med usle huse på hver side og et par meget simple restauranter. Det trøstesløse blev understreget af, at regnen begyndte at styrte ned under vores holdt der. På en trappesten sad en døddrukken ung neger. Hans mor prøvede at få ham hjem. Måske kan man ikke fortænke ham i at drikke her af kedsomhed. Vores tur fortsatte. Snart blev det mørkt. Folk blev læsset af, nye kom på. Sjældent kunne vi se, hvor de egentlig boede. Vi kunne kun se skov. Et sted blev en mand samt hans sække læsset af. Der lå tre huse lige op ad vejen. I vores begrebsverden er det usle hytter. Det er nærmest kun læskure, og belysningen er stearinlys. Børnene vrimlede ud for at tage imod far. Det så temmelig romantisk ud. Endelig ved 21 tiden trillede vi ind i San Lorenzo. Et par drenge var tidligt kommet ind i bussen for at udse sig turister, som de tilbød deres hjælp med at finde hotel og bære bagage, mod betaling naturligvis. Vi havde nu ikke lyst til at overlade vores bagage til dem, og et hotel kunne vi selv finde, idet bussen holdt lige ud for et. San Lorenzo virker som en trøstesløs, beskidt by. Vi skulle kun overnatte her. Ved kysten er den overvejende del af befolkningen negre.

I mangroven og med bus igen.

Fra San Lorenzo havde vi en dejlig sejltur. Den lille båd sejlede tæt fordi de fantastiske mangrovetræer. Pelikanerne foretog nogle elegante dyk, og fløj derefter op i et træ for at fortære byttet. Man kunne godt blive lidt våd af sprøjt fra vandet. To en halv time senere ankom vi til La Tola, hvor bussen ventede. Det var en af de åbne busser, som bruges i kystområdet. Sæderne er nummererede, og der er mange numre på træbænkene og meget tæt mellem sæderne. Bagagen blev læsset på taget og passagererne klemt på plads, hvorefter en 4 timer lang, hoppende, slingrende og støvet tur kunne begynde. Første

del af turen er på en vej med masser af huller. Det allersidste stykke er alfalteret, hvilket indebærer, at bussen drøner meget hurtigt afsted. Jens sad ved siden af en ecuadorianer, der var meget interesseret i at tale om politiske forhold i sit land sammenlignet med forhold i vores. Det var anstrengende for Jens, og ordbogen blev flittigt brugt. Fremme i Esmeraldas blev vi efter lidt parlamentaren enige om at fortsætte til Quito med det samme.

Tilbage i Quito.

Den 10. juli var vi så tilbage i hovedstaden og måtte have ordnet et par praktiske ting. Blandt andet måtte vi på imigrationskontoret for at få tilladelse til ophold i landet mere end de 30 dage, vi fik ved indrejsen. Det er slet ikke noget problem, så vi forstår ikke, hvorfor der ikke med det samme i lufthavnen kan stemples flere dage. Men sådan er der så mange uforståelige formaliteter.

På det lille naturhistoriske museum er der nogle meget flotte sommerfugle, som vi aldrig før har set mage til. Det skulle vise sig, at vi senere skulle få dem at se i naturen. Museet kan hurtigt overstås. Vi tog trollebussen tilbage til den gamle bydel i myldretiden og klemte os ind blandt alle de andre mennesker, der skulle hjem. Disse trollebusser er blevet en succes og transporterer mange folk, og der kan bestemt heller ikke være flere almindelige osende busser og biler i gaderne. Forureningen er stor.

I Pina, Juan Leon Mera y Carrion, i den nye bydel spilles der musik. Vi var der en aften, hvor dette lille rum fra kl. 10 til langt over midnat var fyldt med sydamerikanske toner. Det var dejligt at lytte til, og det var herligt med alle de glade mennesker.

Paschoa.

Syd for Quito ligger der en nationalpark, Bosque Protector Paschoa. Man kan komme derud med lokal bus til landsbyen Amaguana. Der, hvor man bliver læsset af, holder der pick-up'er, som kan hyres til det sidste stykke. Vi var i parken hele dagen, og vi nød at være i naturen og fik en dejlig dag ud af det. I parken er der lavet stier, og de er afmærkede, så man på den måde let kan komme rundt i hele området. Vi fulgte de blå afmærkninger, hvor stien minder meget om Madeires layadastier. Der er nogle fine steder, hvor udsigten er stor-slået. Længe betragtede vi nogle rovfugle, der svævede rundt over markerne. Her på en åben plads så vi nogle flotte sommerfugle.

En sneklædt vulkan på ækvator.

Lige midt på ækvator ligger en vulkan med sne på toppen. Det er Cayambe. Efter en lidt indviklet bustur til byen Cayambe sad vi så midt i byen og spiste lidt frokost. Her fik Jens fat i en taxachauffør, som da meget gerne ville køre op til vulkanen og til Laguna de San Marcos med os. Turen var fantastisk flot. Vi havde på hele turen fin udsigt til vulkanen, som med sin snedækkede top lyser op i det grønne. Solen skin-nede, og alligevel var det temmeligt koldt oppe i paramoen, 12 grader i en højde af 3400 meter. Turen kostede 15000 sucres (300 kr), men det var pengene værd.

Ned i varmen.

Vi havde endnu ikke fået forbindelse med Isabelle. Alligevel tog vi afsted en tidlig morgen til Puyo. Det er en bustur på 8-9 timer. Den første del af turen byder på et fantastisk udsyn over Andesbjergene. Længe har man Cotopaxi i syne i strålende solskin. Det går opad og opad, og bussen hakkede noget i det. Så holdt vi ind et sted, hvor chaufføren og medhjælperen gik igang med at reperere bussen, mens vi strakte ben og nød synet af de flotte bjerge. En time senere kunne bussen stønne videre. Endelig begyndte det at gå nedad, og bussen lød ikke så anstrengt mere. Her begynder man at fornemme Amazonområdet med skov så langt øjet rækker. I Puyo indlogerede vi os på Hotel Europe International i et godt og stort værelse for 30000 sucres pr. døgn. På hotellet kunne vi også spise. Middagen kostede 20000 for os begge, og vi fik øl til. Byen ligger i en højde af 750 m, og den første aften var temperaturen 24 grader. Vi kunne sidde udenfor og drikke kaffe. Det var herligt, og vi kunne straks lide stedet. Byen falder aldrig rigtig til ro. Natten igennem er der mange forskellige lyde fra gaden, men det vænner man sig til. Desuden havde vi ørepropper med, så når det blev for slemt, brugte jeg dem. Det er også varmt om natten, men også det vænner man sig til.

Nu var vi spændte på, om vi kunne finde Isabelle. Vi kom til byen om søndagen og først tirsdag formiddag fandt Jens hende. Vi vidste, vi ville få brug for gummistøvler, og dem var der nok af i byen, men bare ikke i Jens' størrelse. Sikke nogle blikke hans fødder fik, og nogle mente, at man slet ikke lavede støvler i den størrelse, men skulle have dem speciallavede. Vi fik vænnet os til vejret. Temperaturen kom vist aldrig under 22 grader, og ofte regnede det midt på dagen. Puyo ligger jo tæt ved regnskoven. Den vådeste periode i Amazonområdet er juni og juli. Regntøj er ikke almindeligt her, for man bliver ikke kold, da temperaturen er nogenlunde høj, selvom det regner. Nogle tager en plastikpose over håret, og enkelte tager et stykke plastik over skuldrene. I denne by er der mange turister og fremmedarbejder. De høje, lyse, der færdes i gaderne er ikke indfødte. Der er mange, der arbejder med forskellige projekter, der på en eller anden vis har med regnskoven at gøre.

Hos indianerne i Canelos.

Isabelle skulle på besøg i et indianersamfund i Canelos i kanten af regnskoven. Vi tog med derud. Vi skulle op før det blev lyst for at komme med bussen klokken 6.30. Den første del af turen er stadigvæk oppe i højden, men hvor vejen drejer mod øst, begynder nedstigningen, og herfra er der et flot syn over regnskoven. Den morgen, vi kørte turen, var der regn, og der hang nogle uldne hvide skyer over træerne. Vi indlogerede os på stedets hotel, La Guatusa Loca. Det er ret nyt, og det er bygget som et led i den udvikling, man forsøger at få igang i kommunen. En del af Isabelles arbejde går ud på, at hun undersøger chile-palmens udbredelse, formering osv. Indianerne skal motiveres for at lave brugsting af palmens frugter, og der skal gerne en eksport igang. Men inden dette kan lade sig gøre, forlanger Ecuadors skov- og naturstyrelse en fyldestgørende undersøgelse. Det er heller ikke så let at få det til

at fungere, for indianerne har aldrig været vant til at arbejde på den måde. Det er bare nødvendigt for dem at finde andre måder at overleve på. Der er ikke længere plads til, at de udelukkende lever af naturen.

Vi besøgte det lille værksted, som indianerne havde bygget. Det er et meget simpelt hus, bestående af et tag og nogle halvveje. Der er nogle borde i værkstedet og nogle redskaber, som SAMAY har udlånt til indianerne. Maria, en gæv indianerpige på 24 år, havde produceret en bunke knapper, og Isabelle købte dem. Vi sad lidt og hørte på, at Isabelle talte med en gruppe om arbejdet og de muligheder, det ville give dem. Maria serverede chicha for os. Det er en alkoholisk drik serveret i en halv alabast. Chicha er ofte lavet af manioc, en plante i familie med vortemælk, gæret med spyt. Det må kun være spyt fra kvinder, og drikken må kun serveres af kvinder. Skikken er, at når man får skålen rakt, drikker man lidt, hvorefter man siger tak og afleverer den tilbage til kvinden, som så går hen til sin store krukke og fylder den op og byder så den næste.

Længe havde vi kun boet i byer med al det lys, der hører sig til der. Her kunne vi opleve mørket, også selvom der er kommet elektricitet til kommunen. Med elektriciteten kom også fjernsyn og båndoptagere. Vi gik tur på en af de uoplyste veje og nød synet af stjernehimlen og af månen, der "vender forskert". I mørket kunne vi også betragte de selvlysende insekter, som hører troperne til.

Med indianerne i regnskoven.

Om morgenen mødtes vi med nogle af indianerne, der skulle med i skoven. Vi sejlede over floden i kano og kom hen til kommunepræsidentens hus. Også han skulle med på turen. Nu var vi samlede, 3 voksne indianere og en stor pige og så os tre. Regnskovsturen startede. Isabelle skulle se, hvor stor udbredelse, chile-palmen har i området. 3-4 timer vandrede vi ind i den lerede, smattede skov. Det var en dag uden regn, og det var godt for os. Der er stier gennem skoven. Stierne er ofte stejle, og de er meget våde. Der vokser masser af chilepalmer. Det er palmer med enorme blade. Ved bladskeden, cirka en meter over jorden, dannes udvækster, hvori frugterne dannes og modnes. Disse frugter har til at begynde med en indmad af vand, som senere bliver til saftigt kød, der til sidst bliver til en fast, meget hård masse. Det er denne hårde masse, der kan bearbejdes til knapper, smykker og mere. Massen er hvid, og ved slibning får den et elfenbensagtigt udseende. Desuden kan man lade noget af den brune skal blive på, og det giver en fin effekt. Den umodne frugt med det saftige kød spiste vi, og det smager herligt. De to piger var gode til med deres macheter at få dem hugget fri og hugget midt over og dele ud til os. Efter fire timer var vi inde, hvor der var specielt mange chile palmer. Her havde indianerne et halvtag, hvorunder vi spiste vores dåsetun hældt ud på blade. Som gaffel brugte vi et par pinde. Indianerne samlede frugter, som de bar hjem i et klæde eller taske, bundet om hovedet eller til skuldrene. Selvom vi var langt inde i skoven, var vi ikke alene derinde. Et sted gik nogle folk og lugede deres sukkerrør. Vi mødte en kvinde med et par børn på en hest og det mindste i et klæde på ryggen. Også hun var på vej til sit lugearbejde et eller andet sted i skoven. Vores indianere kontaktede andre i skoven med råb. Det var en dejlig, men anstrengende tur, og hjemme på

hotellet satte vi os på taget og prøvede at få væskebalancen i orden ved hjælp af et par øl. Efter mørkets frembrud sad jeg længe og nød skovens lyde iblandet musik fra en båndafspiller og lydene fra fjernsynet i bussen. Bussen "overnatter" ved hotellet, og den fyldes straks af stedets unge mennesker, som tænder for fjernsynet og sammen ser en film.

Dagen efter denne regnskovstur regnede det voldsomt. Strømmen var gået, og man kunne frygte, at vejen til Puyo var skyllet væk. Men bussen kom igennem, så vi kunne også komme afsted. Det er dejligt, at vi fik lejlighed til at stifte bekendtskab med dette lille samfund, men vi er fremmede. Derfor skal vi heller ikke blive for længe. Det er utopi at tro, at vi kan blive venner med disse mennesker. Kulturforskellen er stor. Vi kan lære noget, som vi måske kan eller gerne vil bruge i vores hverdag, nemlig roen, tage en dag ad gangen, ingen stress. Vi ved godt, at det er svært, når vi er hjemme igen. Der stilles krav om at være effektiv og gøre tingene til tiden, være dygtig og blive endnu dygtigere. Disse forhold, som bydes os i vores moderne samfund, er i strid med vores natur og behov. Det er meget sundere for sjæl og legeme at tage tingene mere afslappet.

Det var på dette hotel jeg smagte en CAINITO eller AVIO. Udenpå ligner den en appelsin. Kødet er blødt og spises med en ske. Der er to sorte sten i. Det er en herlig frugt. Det var en sæk lugtende og meget snavset tøj, vi afleverede på vaskeriet i Puyo.

I Puyo.

Der er flere ting at foretage sig i denne del af Ecuador. I Puyo ved floden ligger Omaere Parque Pedagógico Etno - Botánico. Der gik vi hen og fik en rundvisning af to indianere fra hver sin stamme. De ved meget om planterne, og de kan fortælle, hvad planterne bruges til i deres respektive stammer. Glora kunne fremvise den plante, som hun for længe siden lavede et afkog af, som hun drak for ikke igen at blive gravid. Hun blev steril af det. Er det på grund af planten, spørger vi, der helst skal have alting bevist videnskabeligt. Men spændende er det, at man i Puyo har lavet en sådan have, der fortæller om skovens mennesker og planter. Havens omvisere lever i haven på samme måde, som de gjorde, da de boede i skoven.

En aften tog vi tre på en fin restaurant, hvor man kan få møre bøffer. De havde ikke mere kød. Så kylling da, men nej, der var kun kylling til to. Så bestilte vi rejer, og de var store og gode. Vi fik en flaske rødvin til. Vi fik lyst til en mere, men desværre, der var ikke flere. Derefter gik vi hjem.

På tur i Puyo's omegn.

Mandag den 22. juni tog vi med bus til Palora. Da vi kom til Palora, så vi en stor skare farvestrålende sommerfugle på den åbne plads ved floden. Solen skinnede, og sommerfuglene var nede på jorden for at suge vand fra de næsten udtørrede vandpytter. Der var store flotte "svalehaler", og der var meget gule og orange "drageflyvere" og mange andre. Vi tilbragte omtrent tre timer der. Over floden bliver man transporteret stående eller siddende på en platform, der køres ad en wire. Denne tur prøvede vi også.

En morgen stod jeg op meget tidligt for at opleve daggry ved floden i Puyo. Det hele foregår så hurtigt. Der bliver lidt rødme på himmelen, og så er det straks helt lyst. Stemningen ved floden er fredelig, byen sover endnu, næsten. Mens vi nød livet i byen, havde Isabelle travlt med at finde ud af, hvordan hun kunne få tilladelse til at tage os med i junglen. Det lykkedes ved hjælp af et tysk projekt, der arbejder med økoturisme. Vi købte simpelthen en junglepakke med tre overnatninger med alt betalt på forhånd. På den måde kunne vi på den simpleste måde opnå tilladelse til at komme ind til indianerne, som er Isabelles venner. Projektet går ud på, at indianerne har bygget en lille by af hytter i lighed med deres egne. Meningen er, at indianerne i det lille samfund derinde selv skal lære at styre turismen. De vil gerne tjene penge, men der er mange ting, de først skal lære. De skal lære, hvad en europæisk eller amerikansk turist forlanger. De skal også lære at markedsføre deres projekt og styre økonomien. Der er lang vej endnu, siger Hans fra Tyskland, som er udstationeret i projektet.

Nu, da turen til indianerne var i orden, havde vi nogle dage, hvor vi kunne se noget mere af omegnen. En dag gik vi en dejlig tur ad en anlagt sti langs Rio Puyo. Stien er 2,5 km lang, og den er brostensbelagt. Med passende mellemrum er der et overdækket sted, hvor man kan grille mad. Vi valgt at gå samme vej tilbage.

I Puyo købte vi 6 shrigas. Det er et net, som indianerne laver af palmeblade. Der rives taver af de store blade. Disse tørres, snoes og knyttes derefter til stærke net, som indianerne bruger til at fragte ting i.

En af dagene tog vi med taxa til Hoca Vida. Det er et lille stykke regnskov, hvori man har anlagt en god sti, og hvor man har sat navne på nogle af træerne. Meningen er, at børnehæbørn og skolebørn skal på tur derud og lære noget om regnskoven. Stien ender ved et vandfald.

Hos indianerne i Llanhamacocha.

Da vi havde fået vækket piloten, og han havde fået morgenmad, kunne vi komme afsted. Først skulle vi og vores bagage vejes, og så begyndte flyvningen. Først ser man vejene, der fører ind i kanten af skoven, og derefter ser man kun skov. Skoven har mange forskellige grønne nuancer. Efter en halv times flyvning blev vi sat af med vores rygsække og en kasse mad. Vi blev mødt og budt velkommen af mange fra det lille samfund. Der skulle sendes ting med flyveren tilbage, og så skulle vi kigges an.

Der stod vi så Isabelle, Jens og jeg, langt inde i skoven, og hvis vejret tillod det, ville vi blive hentet tre dage senere. Vi blev sejlet ad Rio Conambo hen til "hotellet" lidt fra landsbyen. Her skulle vi sove i hytter, som indianernes egne. Dog var der på vores senge madrasser, sengetøj og myggenet. Der hørte også et køkken og en spisestue med. Kokken skulle lave mad til os, og andre af de indfødte skulle være guides for os. Desuden var der en vagthytte, hvori der boede et ungt par, som skulle passe på os og vores ting. Endelig var der en toiletbygning med rigtigt WC og brusebad. Allerede samme eftermiddag gik vi på opdagelse i regnskoven sammen med nogle af indianerne. De ved meget om skovens planter, og hvad de kan bruges til. Det er deres liv. Det er nødvendigt at kende skoven og de muligheder, den giver dem. Lige omkring

deres landsby dyrker de nogle rodfrugter, og de har lidt husdyr. Ellers lever de af det, skoven kan give dem. Indtil 1982 var de faktisk nomader. Nu bor de fast, og de ejer jorden, de bruger. Desuden har de skoven, hvor de skyder de dyr, de skal bruge, og hvor de henter materialer til deres huse og deres redskaber. De bærer tøj, men klimaet gør, at tøj ikke har funktion som noget, der skal varme. Det er arbejdstøj, det bliver snavset, det bliver hullet, og det hænger på dem til sidste trævl. Engang imellem vaskes det i floden. Når de går i skoven, tager de fleste et par gummistøvler på, ellers går de fleste uden fodtøj. Der bor 10 familier, cirka 80 mennesker i denne comunidad.

Her midt i ingenting eller alting, skulle vi bo. Kun insekterne kunne forstyrre os med stik, fuglene med skrig og padderne med deres aftenlarm. Det er en fantastisk tanke, at være så langt inde i skoven, at vi ikke ved egen hjælp kunne komme ud til civilisationen. Havde vi en til at vise vej og til at sørge for vand og mad, kunne vi begynde at gå, og meget længe efter ville vi nå ud til en vej, hvor vi kunne komme med en bus. At kunne gøre dette er naturligvis utopi. Vi ville ikke kunne gå så langt.

Nattens lyde var så ubeskrivelige, månelystet så fantastisk. Det var så svært at rumme det hele. Det var så dejligt at leve i nuet, for en stund. Naturligvis kan vi ikke bo i skoven. Vores kultur er anderledes. Vi er vokset op et andet sted. Vi ville aldrig komme til at forstå disse menneskers liv og tankegang fuldt ud. Vi var gæster, og det skulle vi stadig huske på. I de tre dage, vi skulle være gæster der, ville vi prøve at forstå en lille bitte smule af disse menneskers liv og tankegang. Derefter skulle vi videre, og vi ville så være en oplevelse rigere, og ville have lært noget om os selv. En sådan indre fred, som jeg oplevede denne første aften, har jeg også oplevet andre steder: på en strand på Bornholm, på nordspidsen af Øland, og flere steder i Lapland, er hvad jeg lige nu husker på. Det er oplevelser, som jeg altid vender tilbage til. Den kommer også til mig nu, hvor jeg sidder og skriver dette, sådan en almindelig hverdagsaften.

Dagen efter gik vi længere ind i regnskoven sammen med Richardo og Patricio. "Blomsten af denne plante bruges, når man vil finde ud af, om en gravid kvinde venter en pige eller en dreng. Denne plante har en eller anden virkning mod kræft. Af den grund er den efterspurgt af medicinalfirmaerne. Disse store frøkapsler bruger aberne til at drikke af, når de efter regn er fyldt med vand. Dette træ har en herre (ånd)." Og sådan fortsatte udpegning af og fortælling om planter og træer ind i denne primær regnskov. Luften var meget fugtig og sveden drev af os mennesker. Til tide var "stien" næsten ufremkommelig, og lianer hang fra træerne og krøb hen over jorden, så vi enten fik dem i hovedet eller var ved at snuble i dem. Men vi klarede det, fordi Richardo gik foran og fandt den letteste vej og brugte sin machete, hvis der var for mange forhindringer. Vi ville ikke kunne finde vej tilbage selv, men vi havde dygtige førere med.

Inde midt i skoven fandt vi et væltet palmetræ, som havde ligget der et stykke tid. Nu lyste ansigterne op på Richardo og Patricio. Der var udsigt til at finde larver. De havde foruden macheterne også medbragt en økse, og med denne huggede de hul, så der blev åbent ind til træets indre. De dejligste store larver blev gravet frem fra det smuldrende og halvrådnede ved. Omhyggeligt blev larverne samlet og pakket ind

i blade, som blev omviklet med lianer. Så bandt de pakkerne til livet og fragtede på den måde den dyrebare høst hjem for senere at riste larverne og spise dem.

Efter cirka tre timer, hvor vi havde fulgt en højderyg, begav vi os nu nedad. Vi var på vej til floden, hvor vi skulle møde de folk, der havde lavet frokost til os. En times tid senere var vi ved floden, hvor en af de andre var klar med en kano, som skulle fragte os et stykke længere hen, hvor nogle af de unge mennesker havde frokosten klar. Deres lille gris var også med på denne udflugt. Pigerne var igang med at brede store blade ud på sandet. På lidt mindre blade øste de ris op. Der blev også serveret papaja, ananas, kogte bananer, yuca og nogle fisk, som drengene havde fanget ved at dykke i floden og tage fiskene med hænderne inde i brinken. Fiskene var blevet svøbt i nogle aromatiske blade og stegt i en grube med gløder i flere timer. Det var et festmåltid. Efter et bad i floden kom vi allesammen i kanoen, 10 indianere, 3 danskere og en lille gris. Så gik det hjemad med strømmen til landsbyen. Ofte sejlede vi så tæt under træer og nedhængende grene, at vi måtte ned i bunden. Et sted nede ad floden gjorde vi halt for at bane os vej ind til et af skovens kæmpetræer med en kolossal tyk og høj stamme. Også dette træ havde en herre, og når de bankede på træet, kunne vi høre ham. Vores guider fortalte meget morsomt, at turisterne blev lidt fornærmede, når de så dette træ, for hele træet kunne ikke være i kameraet.

I landsbyen gik vi en tur hen for at hilse på Gloras mor. Hun ville vise os, hvordan man laver tøj af bark. Hun havde selv været i skoven for at finde barken. Nu hamrede hun med en sten på barken for at gøre den blød. Ind imellem dypede hun barken i vand. Det blev blødt, men det var lidt skørt. Isabelle overvejer, om det kan bruges i tøjproduktionen af naturprodukter.

Hjemme på vores egen boplads havde kokken lavet en kande pinjesaft til os. Det var herligt, for vi var vist lidt i væskeunderskud. Igen havde vi en dejlig aften med kun lys fra månen og et par stearinlys. Floden sang sin sang og padderne deres.

Ved daggry kom kokken, Marco, og hans hjælper sejlede og begyndte at samle brænde og få gang i gløderne i køkkenet, som dog også havde et gaskomfur. Det var altid spændende, hvad han fandt på at lave til morgenmad. En dag serverede han Majado, en slags pandekage lavet af kogte granulerede bananer, vendt i olie med løg, tomater og peber. Vi medbragte selv noget af maden fra byen, for det er ikke meningen, at indianerne skal skyde flere dyr, fordi de har turister boende. Den anden dag, vi skulle på tur i regnskoven, bestod vores frokost da også af dåsemad. Det blev pakket ned i en shriga, hvis rem Richardo tog om panden. Han var vores eneste guide denne dag. Så drog vi afsted med vores frokost og en vanddunk. Igen gik vi langt ind i skoven, denne gang ad en rimelig ryddet sti, idet det er stien til nabolandsbyen, Curaray. Langt inde gik vi væk fra stien for at gå ned til en lille sø, hvor der lever små krokodiller. Vi så en. Men vi så også nogle store, farvestrålende fugle. Richardo så mange tegn i naturen, som vi ikke var opmærksomme på. Et sted så han ned i bækken, mens han fortalte os, at et svin var ved at spise længere oppe. Et andet sted hørte han spætteunger. Ved hjælp af et græsstrå efterlignede han ungerne, og derved fik vi et glimt af spætten. Et andet sted fandt han friske spor af en tapir. Spor efter aber var der også. Der lå nemlig halvspist frugt på

jorden. Det fik Richardo til at klatre højt op i et træ efter frugt til os. Efter krokodillesøen spiste vi frokost. Det regnede. Richardo startede med at lave et halvtag af store palmeblade. Derefter lagde han store blade ud, vi skulle sidde på. Han plukkede blade, som han lagde på jorden som dug. Til sidst lavede han fine "skåle" af blade til vores mad. Der sad vi så midt i den våde skov og nød en dejlig frokost. Derefter begav vi os hjemad. Vi blev mere våde. Vi blev meget snavsede. Trætte var vi også. Men hjemme ved vores hytter ventede kokken med en kande frisk ananassaft. Det gjorde godt. En time fik vi til at få skidtet vasket af os og komme i noget tøj, der var lidt renere og lidt mere tørt. Så blev vi hentet af de mænd, der har med Atacapi-projektet at gøre. De havde alle skiftet tøj og havde smurt noget i håret, så de duftede så dejligt. Vi gik ad stien til landsbyen og blev padlet over floden i kano. Så gik vi på besøg til de forskellige mænds hjem. Vi så på deres dyr og deres redskaber, og hos Patricio fik vi demonstreret brugen af pusterøret med giftpile. I hans hus var der mange spændende ting, som pyntede op. Husene i landsbyen er meget forskellige. Nogle er helt åbne, andre har en del af huset delvis afskærmet. Tagene er også forskellige. De fleste har tage lavet af palmeblade, men nogle har også bliktage. Nogle huse er hævet langt over jorden, andre har flere etager, mens nogle huse er i et plan ved jorden. Vi fik serveret chicha, når vi kom på besøg, og mange steder kunne vi købe nogle ting. Vi købte et par shrigas og en fin lille skål med karakteristisk mønster. Så endte vi oppe hos Gloras forældre. Når der er gæster i byen, er det altid i dette hus, gæsterne får mad. Gloras far er stamfader til de fleste i landsbyen, og han har grundlagt den. Et bord blev stillet an. Det blev dækket med store blade, og derpå blev lagt bananer, yoga og fisk. Vi tre gæster blev placeret ved bordet og spiste med god appetit af maden, med fingrene. Da vi var færdige, spiste de mænd, der havde hentet os. De andre havde spist, før vi kom. Så blev bordet stillet udenfor, og hundene gik igang med resterne. Ingen oprydning, ingen opvask og ingen rester. Det er da nemt.

I Gloras forældres hus er der bænke hele vejen rundt langs kanten, undtagen der, hvor far'ens hængekøje er. Gloras forældre har 12 børn. Kvinderne sad henne ved ildstedet og ved de store gryder og skåle med chicha. 3-4 kvinder havde hver deres portion, som de selv havde lavet. De bød chicha rundt i kalabast-skaller. Når man har drukket lidt, siger man tak til den kvinde, som man har fået kalabasten af. Hun henter den, går tilbage til sin store gryde og fylder op, inden hun går videre til den næste, mens hun med fingrene tager de største planterester op.

En af mændene tog trommen og gik rundt i midten og slog en takt. Så standsede han op ud for en kvinde, som så skulle danse til hans rytmer. Når hun syntes, det var nok, sagde hun tak og satte sig ned igen. Kvinderne slog sig ikke løs, måske var de generte, fordi vi var der. Mændene skiftedes til at bruge trommen. Også vi blev involveret i alt dette. Der var kun månens lys, så det hele virkede så eventyrligt. Richardo fortalte os anekdoter om, hvordan man fik den første yoga og den første majs. På et tidspunkt, klokken 21 tror jeg, gik vi til floden, satte os i kanoen og blev padlet tilbage til vores hytter. Det havde været en helt eventyrlig aften, hvor alt virkede så ægte.

Så skulle det hele være slut. Næste morgen pakkede vi sammen og satte os til at vente ved skolen. Det havde regnet meget om natten, men op ad formiddagen klarede det op, så måske ville flyveren komme for at hente os. Det gjorde den ikke. Alligevel ventede vi ved skolen til hen på eftermiddagen. Der var noget at se på, for den dag var der minga i landsbyen. Minga er en fælles arbejdsdag, som indbyggerne har engang imellem. Denne dag skulle der ordnes omkring skolen. Børnene havde fået ferie. Nu skulle græsset slåes. Det blev gjort af mændene, som brugte deres macheter. Kvinderne lugede omkring skolens toilet. De små piger bar rundt på deres mindre søskende, og drengene havde lavet nogle små pusterør og øvede sig. Der var mange pauser i arbejdet, og i pauserne blev der budt chicha rundt, også til turisterne. Der blev siesta, og vi ventede stadig. Arbejdet var åbenbart slut for denne dag. Klokkeren 16 ventede vi stadigvæk. Vi syntes ikke, det var så sjovt længere. Vi belavede os på endnu en nat i skoven. Vi fik lidt ris, nogle linser, lidt kaffe og nogle æg. Så blev vi padlet over og gik tilbage til vores hytter, hvor vores madrasser heldigvis var der endnu. Vi fik lavet lidt mad og sov endnu en nat derude.

Også denne nat regnede det. Vi var spændte på, om vi kom afsted næste dag. Det havde været spændende at være så tæt på nogle mennesker, der lever så totalt anderledes end os. Men nu ville vi gerne tilbage til mere civiliserede forhold. Vi pakkede endnu engang og satte os til at vente hos en familie, der bor lige ved landingsbanen. Kun børnene var hjemme, og vi tror de havde fået besked på at blive hjemme for at passe på vores bagage. Vi kunne ikke tale med dem, for børn under skolealderen taler endnu ikke spansk. De taler deres eget sprog, nemlig Quichua. Vi kom afsted klokken 11. Startbanen er ikke lang nok til, at flyveren kunne lette med os alle tre. Isabelle og jeg blev derfor fløjet over til et sted i nærheden, hvor landingsbanen er længere. Der blev vi læsset af, mens flyveren skulle tilbage for at hente Jens og vores bagage.

I Puyo spiste vi et sidste måltid sammen med Isabelle. Så måtte vi sige farvel og tak for et dejligt samvær i over 14 dage. Den næste morgen tog vi tilbage til Quito.

I Quito igen.

På posthuset i Quito lå der brev fra mor og far. Det var dejligt, at de tænkte på os. Før vi tog afsted, havde vi aftalt med Karen, at hun skulle være vores faste holdepunkt hjemme i Danmark. Al vores post blev sendt til hende, og vi ringede og faxede sammen. Det har været en tryghed at vide, at vi havde hende som fast holdepunkt. Vi bliver aldrig så gode rejsere, at vi kan glemme alt herhjemme. Altid vil det være nødvendigt for os at have et fast holdepunkt hjemme i Danmark. Karen har været virkelig god til at holde sammen på det hele.

Vi gik på indkøb, og vi fik samlet så meget, at vi måtte købe en taske til det hele. En del af vores bagage havde vi opbevaret på vores stamhotel, mens vi var i Puyo. Nu skulle vi have det pakket, så vi kunne bringe det videre. For det ville ikke vare så længe, før vi skulle forlade Quito. Men først skulle vi en tur til Cotopaxi. Vi arrangerede os med et rejsebureau. Et sted, hvor man kunne tale engelsk, og hvor man kunne handle hurtigt og tage nogle beslutninger.

Cotopaxi.

Klokken 7 var der afgang fra hotellet. Vi blev hentet af Franky og Fabricios i en fire-hjuls trækker. Vi kom op i Cotopaxiområdet ad bagvejen. Det er den side, der vender ud mod Orienten. På landevejen fra Quito så vi noget, som vist ville være utænkeligt i Danmark, nemlig en politibil, der blev trukket af en privat bil. Politiet har ikke fået nye biler i 10 år. Vi havde en strålende udsigt til den snedækkede vulkan. Vi havde tidligere på vores rejse set mange kolibrier, og Jens havde også set nogle tæt på. Men på denne tur så jeg en på meget tæt hold. Det var en dejlig oplevelse. Ecuador har mange fortidsminder, men de fleste er ikke frigjorte af jorden, så vi kan se dem. Det har man ikke brugt penge til. Vi gjorde holdt ved en af incaruinerne, som er gravet ud. Stående der kunne vi i landskabets form forestille os, hvordan man har sendt bud fra fæstning til fæstning, når noget skulle meddeles.

Vi kom jo stort set fra lavlandet i Puyo, så derfor var vi ikke så afklimatiserede, som vi burde være, når vi nu opholdt os i højden. Derfor skulle denne første dag bruges til at vænne os lidt til den tynde luft. Vi gjorde holdt ved et søområde, hvor vi gik en lang tur og så på de mange fugle. Det var også her, vi spiste en dejlig frokost. Vi kørte lidt rundt i området og fandt et sted, hvor vi kunne slå lejr i 3500 meters højde. Mens Fabricios slog telt op og lavede mad, kørte vi andre lidt uden for skoven og gik tur i paramoen der. Herfra var der en fin udsigt. Ulempen ved lejrliv så nær ækvator er, at det bliver mørkt tidligt. Der var koldt, men vi hyggede os alligevel ved ildstedet, mens vi spiste vores mad. Så gik vi tidligt i teltet, og sov vist godt hele natten.

Ved 6 tiden stod vi op, og Franky og Fabricios lavede morgenmad til os. Skoven, vi sov i, kan med rette kaldes en tågeskov. Det var tåget, og det var koldt, 8 grader, da vi stod op. Nu skulle vi så køre så højt op ad bjerget som muligt. Efterhånden som vi kom nærmere flyttede tågen sig, så bjerget fremstod i fuldt solskin. Dette bjerg er meget fotografent, og vi tog mange billeder. Hele tiden forandrede billedet sig, idet skyer og tåge flyttede sig. Cotopaxi ligger sådan, at fugtigheden fra regnskoven kommer og standses af bjerget. Parkeringspladsen ligger i en højde af 4500 meter. Man kan så gå op til refugiet, som ligger i 4800 meters højde. Jens og Franky gik forrest, og jeg sakkede snart bagud. Meget hurtigt tabte jeg lysten til at fortsætte, hvorefter jeg vendte om. Lige da jeg kom ned til bilen, kom Fabricios tilbage til mig. Han skulle have at vide, om jeg var svimmel. Det kunne jeg ikke påstå, og han fortalte mig så, at det kun var i min hjerne, at jeg ikke kunne gå derop. Nu skulle han nok sørge for, at jeg kom helt op. Så startede vi. I meget langsom gang gik vi 100 skridt, holdt pause, gik så igen 100 skridt. Vi gik ikke ad den stejle sti, men den lange, som ikke er så svær, fordi den snor sig. Det lykkedes at komme op. Imens var Jens og Franky gået videre for at nå op til gletcherfronten i en højde af 5050 meter. Efter en god hvil gik vi ned på 15 minutter. Egentlig ved jeg ikke, hvor lang tid, vi brugte til opture. Jens og Franky var 2,5 timer om at gå helt op til gletcheren.

Neden for det egentlige bjerg er der en slette, hvor vi gjorde holdt. Her gik vi imellem alle de små farvestrålende planter, som vokser imellem tuegræsserne. Herligt.

Quito endnu engang.

Om søndagen opholdt vi os en stor del af dagen i Parque El Ejido. Her holder mange familier søndag. Her spilles bold, mest basketball. Her er karruseller, udlejning af cykler og små trædebiler. Her sælges mad og ting og sager. I udkanten er der Otavalo-boder, og der er masser af malerier til salg. Et sted midt i parken samles folk. Der er nemlig underholdning. Som altid her i Ecuador flyder det med papir, plastik og frugtskaller.

Nu var der kun at få pakket sammen, så vi kunne komme videre. Et farvel til alle på dette hotel, som har været så hjælpsomme. Især var vi glade for Daniel på 12 år, som er så god til at tale engelsk, og som hjalp os så meget.

Vi havde været gift i 35 år. Det er da noget. Det fejrede vi i Cuenca om aftenen med en flaske rødvin. Egentlig skulle vi have fløjet fra Quito om morgenen, men det blev til en eftermiddagsflyvning i stedet for.

For at holde dem derhjemme orienterede om nogle af vores oplevelser, sendte vi rejsebreve hjem. Det blev til 3 ialt. Desuden skrev jeg dagbog hver dag, og den er til stor hjælp nu, hvor jeg er igang med at skrive om vores rejse. At skrive indtryk og tanker ned undervejs er en del af min rejse. Jeg får orden på mine tanker, og jeg får oplevelserne igen, når jeg læser det skrevne. At skrive er dejligt. Altid gik jeg rundt med mit kladdehæfte og min blyant. Ofte brugte jeg ventetiden til at nedskrive det, jeg så. Havde jeg ikke fået skrevet noget i dagens løb, satte jeg mig i sengen om aftenen og skrev, til jeg syntes, at nu havde jeg vist fået det meste med. Alligevel var der dage, hvor jeg havde svært ved at få noget på papiret. Så noterede jeg de praktiske ting, vi foretog os, og nu, mens jeg skriver, fremkaldes der flere indtryk.

Cuenca.

Klokken 16.30 fløj vi fra Quito til Cuenca. Desværre var skyerne begyndt at rulle hen over landet. Alligevel var det en flot flyvetur, hvor vi så Cotopaxi igen, denne gang fra oven. Efter cirka 40 minutter fløj vi tæt hen over de røde tage i Cuenca. Landingsbanen ligger i udkanten af byen, og det ser fra luften ud som om den store flyvemaskine slet ikke kan være der.

Cuenca er en smuk by med mange velbevarede huse fra kolonitiden. Det er især de meget forskellige og meget smukke altaner, der præger disse huse. Nede ved floden ligger nogle af de meget store huse. Også disse huse er meget smukke, og de fleste er omgivet af gitre eller mure. Det er en provinsby med masser af guld/sølvsmede-forretninger. Smykkerne er ikke kunstværker, som tiltaler smagen i Nordeuropa. Her i denne by kan man vist købe alt det tøj, man har brug for og flere par sko, end man har brug for.

Vores tid i Ecuador ville snart være forbi, idet rejsen fra Cuenca ville føre os over grænsen til Peru. Denne del skulle planlægges. Vi sad i hotellets hyggelige atriumgård og lagde planer for den videre rejse. Det var lidt vemodigt at skulle forlade det land, som vi nu var blevet så fortrolige med, og hvori vi havde haft så mange gode oplevelser.

Men inden da skulle vi en tur ud i en spændende paramo.

Parque Nacional Las Cajas.

Dette areal ligger cirka 30 kilometer vest for Cuenca. Det meste af arealet er paramo, cirka 4000 meter over havet, men der er ikke noget over 4500 meter, så der er ingen sne. Vind og regn kan dog få det til at være temmelig kold i området. Og sådan var det netop onsdag den 7. august, hvor vi tog bussen fra Cuenca tidligt om morgenen. Da vi igen tog fra Cajas sidst på eftermiddagen var der 4 grader deroppe.

I den svage gadebelysning fandt vi hen til bussen, som vi skulle med for at komme ud til Cajas. Det blev snart lidt lysere, men tåge og småregn gjorde, at udsynet ikke var godt. Cuenca ligger i en højde af 2400 meter over havet. Bussen kæmpede sig op i bjergene, og halvanden time senere stod vi af ved Refugio Cajas. Det er et af de steder, hvor der er bygget et fint refugio, men det ser ud til ikke at blive brugt så meget. Denne dag var der dog seks turister. Vi fik udleveret et kort, som ikke kunne bruges til så meget, og så begyndte vi på en 7 timer lang vandring, hvor vi færdedes i over 4000 meter. Det var flot, det var vildt, det var koldt, det var vådt, det var blæsende. Med andre ord, vejret var barskt. Området er berømt for sine mange smukke søer. Søerne, som ligger i det barske landskab, skinner som juveler. Selv i regn og tåge skinner disse smukke søer. I kløfter og på stejle skråninger, hvor der er læ, er der en bevoksning af QUINUA træer (*Polylepis s.p.*). Dette træ vokser i en større højde end noget andet træ i verden. At træde ind i en sådan skov af quinoa træer er som at træde ind i en scene fra Grims eventyr. 7 timers vandring i den højde og i det barske vejr var lige ved at være for meget. Jeg havde åndedrætsbesvær, så snart jeg anstrengte mig. Men når det så gik lige ud eller nedad, var det helt normalt igen.

I den omgivende paramo vokser der de sædvanlige små, farvestrålende, godt beskyttede planter. Et andet eksempel på godt beskyttede planter er roset-træerne. Disse giver paramoen et meget særpræget udseende.

Det var en fantastisk oplevelse at færdes i dette område, trods det dårlige vejr, og trods anstrengelserne, som for mit vedkommende var ved at være for uoverskuelige. Tilbag i refugiet kunne vi blot konstatere, at det var lukket, og at alle andre turister var draget afsted. Vi fik husly hos vagtmanden i det gamle refugio. I hans hus var der trods utætheder og manglende opvarmning bedre end udenfor, hvor regnen tiltog. Sidst på eftermiddagen kom der en bus, som skulle i vores retning.

Vi var forfrosne, og vi var sultne. Så det var rart at bussen, der kom, var en luksusbuss, der endog havde varme.

Rejsen ud af landet.

Busturen fra Cuenca til Machala er meget malerisk. Da bussen startede klokken 5.45 var der ikke meget at se de første tre kvarter, men ved daggry så vi ud på blide, afrundede bakker, hvor sortbrogede malkekøer gik og græssede. Vi er nu kommet længere ned, nemlig fra 2600 til 1800 meter. Sådan ser landskabet ud de første par timer. Derefter køres der i næsten tre timer i et vildt og sparsomt bevokset landskab med forrevne bjerge. Så begynder havgusen at komme igennem dalen, og bjergene er igen bevoksede og grønne. Da vi har kørt i cirka tre timer, skal vi igennem en paskontrol. Nu er vi ved at være i lavlandet, 500 meter over havet. Temperaturen er 25 grader, og snart kommer vi til bananplantagerne og kører igennem dem til vi når til Machala. Det er en god vej, for her skal de store lastbiler køre. Bananklasserne er pakket ind i plastikposer. Dette gør, at bananerne i klassen modner på samme tid. Og plastikposen, hvad gør man med den efter brug? Smider den på stedet.

I bussen havde vi en lille affaldsoplevelse. En franskmand havde en tom plastikflaske. Hvad gør jeg ved den? spurgte han chaufførmedhjælperen. Smid den ud, svarede manden. Det ville franskmanden ikke, så medhjælperen tog den, og, tror vi, smed den ud senere.

Der ligger meget affald overalt, især ved vejene. I varmen forgår en del affald hurtigt, men nu er der også kommet plastik til. Glasflaskerne betales der pant for, så dem passes der på. Det almindelige er, at når man køber en cola i en glasflaske, så hældes indholdet over i en plastikpose, som man så drikker af, ofte med et sugerør, og så smides posen ud i naturen. Mad fra gadekøkkener serveres også ofte i plastikposer, som efter brug kastes bort på stedet. Så der hober sig plastik op alle vegne, og godt ser det ikke ud.

I Machala regnede det, og måske derfor virkede byen trist. Bussen stoppede som busser næsten altid gør i en trist del af byen. Der kunne vi så spise frokost et snusket sted, hvis vi havde lyst og appetit. Det havde vi ikke.

Der var kun et par timers kørsel videre til grænsebyen, Huaquillas. Denne by består blot af en lang gade, og vi blev læsset af i den nordligste ende, og så stod vi der.

Over grænsen.

Mage til hurlumhej for at komme fra Ecuador til Peru over grænsen ved Huaquillas, som på Peru siden heffer Aguas verdes, skal man lede længe efter. Selvom vi havde læst om det, så overskred det vores forestilling. Inden bussen stand- sede, blev den invaderet af store drenge, der tilbød cykeltaxa til vores bagage. Vi tog imod, og kom senere til at betale rigeligt for den tjeneste. I gaden blev vi omringet af penge- vekslere, der tilbød peruvianske penge, Soles. Jens vekslede lidt på gaden, da vi troede, vi var nødt til at have nogle, før vi kom over grænsen. Dette viste sig at være unødvendigt, idet vi kunne betale med dollars. Drengene, som kørte vores bagage, fulgte os nu hen til det ecuadorianske immigrations- kontor, hvor vi fik et udrejsestempel og måtte aflevere vores turistkort, som vi modtog ved indrejsen (med 30 dage, som vi fik forlænget med 60 dage i Quito). Vi gik videre mellem salgsboder og folk, som tilbød penge og alskens varer. Nu kom vi til den internationale bro over Rio Zarumilla. Her skulle vi igen vise pas. På den anden side broen var så det peruvian- ske immigrationskontor. En "taxachauffør" havde nu slået følge med os, og da han var ivrig efter at køre os til Tumbes, hængte han godt på og fik os skubbet ind foran i køen. Han skrev vores turistkort og fik i en fart øvrigheden til at stemple, så vi kunne komme videre. Nu var vi så igennem det hele, og det var den 8. august. Vores hjælper viste os hen til sin "taxa", som holdt et par gader længere henne. "Taxaen" var en rustbunke og gearsystemet var slidt helt ned. Alligevel lykkedes det at få os kørt til Tumbes trods en hel del stop. Tumbes ligger 25 km fra grænsen, og det kostede 15 dollars. Det var sikkert alt for dyrt. Desuden tror vi han stjal 20 soles fra os. Vi kunne konstatere, at denne tur havde kostet os det, der svarer til 140 kr.

Vi indlogerede os på Hostal Amazonas. Indtil videre var dette det ringeste værelse, vi havde haft. Vi skulle senere komme til at opleve noget, der var værre. Der var ikke så rent, og vand var der kun lejlighedsvis. Toilettepapir og sæbe skulle vi selv sørge for, og håndklæder måtte vi bede om. Det skulle vise sig, at sådan var det mange steder i Peru. I bøgerne kunne vi læse, at i Peru er det fornuftigt altid at rejse rundt med en rulle toilettepapir. Så det gjorde vi på resten af vores rejse. Forøvrigt sov vi rigtig godt og længe.

Når man rejser, som vi gjorde, strander man uvægerligt et eller andet sted. Vi strandede i Tumbes. Lidt før 12 fik vi vores bagage sat til opbevaring i hotellet og skulle så have resten af dagen til at gå på fornuftig vis. På dette her tidspunkt rejste vi rundt med mange tasker. Noget af det skulle opmagasineres i Lima. Vi skulle med bussen om natten, og det var vi lidt spændte på. Ville vi blive bestjålet? Vi havde jo læst så meget. Der er altså ikke meget at foretage sig i Tumbes. Vi tilbragte en hel del tid på torvet og så livet passere forbi. Vi satte os også ind i kirken, for der var så dejlig køligt. I denne koloni-katolske kirke kunne vi sidde og betragte alle helgenfigurerne. Uden tvivl har kirken et fast greb i folk. Kirken bruges, og det er både børn og voksne, der kommer og beder og tænder et lys foran en af helgenerne. Senere satte vi os i byens bibliotek. Der er ikke mange bøger der, men vi kunne sidde ved et bord og læse og skrive. Det var her Jens begyndte at læse om Perus historie.

Tumbes er en militærby, og det er forbudt at fotografere.

Peru i dag.

For mig har Peru været et drømmerejsemål. Turismen har i en årrække været for nedadgående. Siden 1988 har partisanbevægelsen, Den lysende Sti, terroriseret. Men efter at landet har fået Alberto Fujimori som præsident, er der kommet mere styr på alting. Der er dog en voksende "almindelig" voldskriminalitet. I 1991 var der en voldsom koleraepidemi, som også fik turisterne til at blive væk. Nu er turisterne ved at vende tilbage, og mange steder i landet gør man meget for at udbygge turisterhvervet. Peru er blandt de syv biologiske rigeste lande i verden. Fra regnskov med over 6000 mm nedbør til ørkener, højland og bjergtinder på over 6000 meter. 690000km² skov gør Peru til det fjerde skovrigeste land i verden.

Verdens største flod, Amazon er 6500 km lang og har 200 bifloder, der hver er over 1000 km lange. Tilsammen indeholder de 25% af al jordens overfladeferskvand.

Trujillo.

Busturen fra Tumbes til Trujillo er lang. Alligevel gik tiden uden problemer. Behandlingen af bagagen var meget be-tryggende. Den blev indskrevet som til fly, og bagagerummet blev aflåst. Ved ankomsten fik vi så vores ting udleveret mod aflevering af billet. Det lykkedes os at få lidt søvn i bus-sen. 11 timer efter afgang fra Tumbes var vi i Trujillo og kunne finde os et hotelværelse, hvor vi kunne hvile nogle timer. Derefter skulle vi igang med at finde ud af denne by, hvad vi ville se, hvordan vi skulle komme dertil, hvor vi kunne veksle penge, hvorfra vi kunne sende breve og meget mere.

Om søndagen var der optog på Plaza de Armas. Forskellige arbejdsgrupper, tror vi, gik i optog forbi borgmesteren og viceborgmesteren. Senere dansede et voksent par og et barnepar på pladsen.

Ved Stillehavet.

Vi tog med kollektivtaxa til Huanchace, en lille fisker-by ved Stillehavet. Kollektivtaxaen var en ramponeret folke-vognsbus. Den slags ramponerede, rustne biler skulle vi komme til at se mange af i Peru. Lige nu er der vist nok sat en stopper for import af brugte biler, og det er kun godt, for der kan da ikke være flere. Vi var igennem en stor del af byen for at samle passagerer op på en bestemt rute. Medhjælperen er straks ude at "fiske" kunder, når taxaen sidder i en trafik-prop, og det gør den ofte, for der er rigtig mange biler. Han fanger virkelig nogen. Så det er arbejdet værd at fare ud på fortov og gade og annoncere, hvor taxaen skal hen.

Ved tolv tiden ankom vi så til Stillehavet. Der var dejligt. En temperatur på 20 grader er tilpas for os. I januar og februar, sommermånederne, er der meget mere liv ved stranden. På denne her årstid var der god plads i de mange sommer-restauranter. Mens vi sad og spiste cebiche, rå marineret fisk, var de på vej ind, bådene. Sivbåde, som ligner dem, der bruges på Titicaca søen, men disse er ikke hule. Fiskerne sidder på dem og ikke i dem. Disse cigarformede både kaldes caballitos eller "små heste". Bådene er ligesom de både,

afbildet på Moche keramikken for 1500 år siden. Indbyggerne i Huanchaco er blandt de få tilbageværende folk på kysten, der stadigvæk husker, hvordan man konstruerer og bruger disse specielle både. Fiskerne padler bådene bag ved brændingen for at fiske, og så surfer de tilbage til stranden med deres fangst. Derefter går de igang med at pille krabberne, som der var flest af denne dag, ud af nettene og smide dem op i baller, som konerne er kommet med.

Hjemad tog vi med bus og blev læst af midt i markedet uden for ringgaden, Espana. Vi var ikke helt klar over, hvor vi var henne, men vi besluttede at finde vej uden taxa, og det lykkedes.

Chan Chan.

Chan Chan er en enorm ruin hovedstad fra Chimu riget. Den er bygget cirka år 1300, og er den største før-Columbiansk by i Sydamerika, og den største mudderstens by i verden. På Chimu imperiets højdepunkt rummede den omkring 50000 indbyggere og indeholdt en masse guld, sølv og keramik. Efter at incaerne erobrede byen, forblev skattene mere eller mindre uspolerede. Incaerne var interesserede i at udvide deres rige og have kontrol med alle dele. De var ikke interesserede i skattene. Spanierne, derimod, var glade for skattene, og derfor forsvant guld og sølv hurtigt fra byen. Resten blev taget af røvere, men heldigvis er der noget tilbage som i dag kan ses i museer.

Inden for 28 km ligger der ruiner af 9 store bysamfund. En af dem er blevet gravet fri for sand. Det var en god oplevelse at gå rundt i ruinbyen. Man fornemmer en tykning af fortid, når man står der og skuer ud over disse ruiner. Skygger af mennesker fra fortiden vrimler overalt. De foretager sig dagligdagsting. Kvinderne henter vand ved brønden, får bålet til at blusse, lægger rodfrugter ned i gløderne, ammer deres børn. Og mændene, hvad laver de? De færdes rundt som skygger. Jeg kunne ikke se, hvad de foretager sig.

Ved billetkontoret sidder taxachaufførerne hver dag og venter på kunder. Det er egentlig synd for dem, at nogle som os hellere vil gå. Disse mænd er ikke skygger. De er virkelige, nutidige. Men hvordan tjener de til føden, når rige turister hellere vil gå? Nutiden er anderledes. Eller er den? Tænker disse mænd anderledes end for 1500 år siden? Gælder det ikke stadigvæk udelukkende om at skaffe føde? Ritualerne er anderledes, måske! Vi gik til landevejen, ikke for at spare 5 soles, men for at prøve at bibeholde illusionen om tiden for 1500 år siden.

For mig er det godt, at arkæologerne rekonstruerer dele af sådanne ruiner. En bunke sten siger ikke mig noget, jeg skal have en forklaring og helst en visuel forklaring. Vi vandrede rundt der i lang tid og følte virkelig historiens sus. Det skulle vi komme til mange gange, imens vi opholdt os i Peru. Vi havde ikke læst så meget om tiden før Inca-riget. Men Jens havde systematiseret oplysningerne i Lonely Planet bogen. Det var nogle gode og brugbare notater, han fik lavet. Dem havde vi megen glæde af andre steder også.

Las Huacas del Sol y de la Luna.

Huaca de la Luna er under reparation. Arkæologer arbejder med rekonstruktion af mure og fremkaldelse af murmalerier, som Mocherne var berømte for. Huaca de la Luna er i modsætning

til Huaca del Sol fyldt med rum, som indeholdt keramik og metaller. Mochernes keramik og dekorationer på husenes vægge viser detaljer fra deres dagligliv. Disse templer for solen og månen er 700 år ældre end Chan Chan. De har stort set form som pyramider. Seneste målinger af soltemplet viser en længde på 342 meter, en bredde på 159 meter og en højde på 45 meter. Der blev anvendt 140 millioner muddermursten, hvoraf mange er mærket med symboler. Disse symboler, mener man, er arbejderne mærker. Over 100 symboler er blevet identificeret.

Udsigten fra toppen er strålende. Igen svælgede vi i forhistorien, og forestillede os, hvordan dette tempel var blevet brugt til cerimonelle handlinger.

I Trujillo og videre til Chimbote.

Tilbage i Trujillo gik vi på konditori og spiste en flødeskumskage, og det skulle vi måske ikke have gjort. Jeg kastede op hele natten, og Jens havde mavepine. Det var måske kagen eller noget andet. Jeg fik skrevet nogle breve og fik dem afsendt. Det har altid været en kær ting for mig at skrive breve. Jeg kan også så godt lide at modtage nogle. Nu skulle vi have hentet vores rene vasketøj, og det var slet ikke så ligetil. Først måtte vi vente på, at der blev lukket op ved fire tiden. Da var tøjet ikke kommet tilbage til udleveringsstedet, vi skulle lige vente ti minutter. Da de ti minutter var gået, skulle vi lige vente lidt længere, for på grund af den stærke trafik, var leveringen forsinket. Jens gik tilbage til hotellet, mens jeg satte mig på bænken uden for vakeriudleveringsstedet og ventede og ventede. Den unge mand, der passede butikken ventede og ventede. Til sidst tabte han tålmodigheden, fik nogle venner til at passe butikken, sprang på sin cykel og spurtede afsted. Inden han kom tilbage, kom en gammel mand humpende op gennem gågaden med blandt andet vores tøj. Jeg var lettet, for det var vigtigt for os at få tøjet, da vi skulle videre næste morgen meget tidligt.

Vi skulle med en bus allerede klokken seks næste morgen for at komme til Chimbote, hvor vi var halvanden time senere. Det var på denne tur, vi først så noget af den store sydamerikanske kystørken. Der er ingen planter, tilsyneladende ingen dyr, men der ligger huse, så der må jo bo mennesker. Hvor floderne løber ud i Stillehavet er der frodigt, og her dyrkes afgrøder. Afstanden fra Ecuadors grænse i nord til Chiles grænse i syd er 2675 km. I ørkenen løber den pan-amerikanske hovedvej.

Efterhånden var vi ved at vænne os til kørselen på disse kanter, og vi behøvede måske slet ikke bekymre os over biler, der var i dårlig stand, og over den enorme og kaotiske trafik, for mange af chaufførerne tager de højere magter til hjælp. Når vores morgentaxachauffør kørte over for rødt, så gjorde han korsets tegn, og der skete jo heller ikke noget. Buschaufføren fra Trujillo til Chimbote gjorde korsets tegn mange gange på turen, og det var der bestemt også grund til. Desuden havde han et lille elektrisk lys tændt ved et helgenbillede. Det hjalp os nok sikkert igennem. Dertil skal siges, at i byerne er trafikken kaotisk, men på landevejene er der ikke megen trafik.

I Chimbote

Så indlogerede vi os på Hostal El Santa, et snusket, skummelt og nedslidt sted i markedskvarteret. Men der var to gode senge med rent sengetøj, og sommetider var der vand i hanerne, ellers kunne vi hente vand i en stor tønde på gangen. Mens jeg hvilede ud efter nattens ofringer, gik Jens ud for at finde bussen og købe billet til Huaraz.

Næste morgen spiste vi morgenmad på et dejligt hotel, hvor vi kom til at betale lige så meget for måltidet, som vi skulle betale for overnatningen. Vi måtte mod vores ønske blive en hel dag og en nat mere i byen, da vi ikke kunne få billet til Huaraz samme dag.

På havnen i Chimbote.

Det var en fiskeriby, vi var kommet til. Vi gik ud på molen for at se lidt på, at fiskerne landede deres små portioner fisk. Konerne sad der og ventede på, at deres mænd skulle komme ind med fangsten. Nogle mænd lå og sov, mens andre sad og snakkede sammen, for at få tiden til at gå. Ude i nogle af de små både lå også mænd og sov. Andre både blev roet afsted. Vi kunne ikke få øje på formålet. De mange store fiskekuttere lå for svaj lidt længere ude. Der var vist ikke så meget gang i fiskeriet, men det var måske ikke fisketid, mens vi var der. Og så var der pelikanerne. De lever af affaldet i havnen. Der sidder store flokke på de tomme industribygninger, og mange sidder og står på molen. De er ganske trygge ved mennesker, og flytter sig kun en anelse, hvis de mener, at nogle kommer dem for nær. Jeg fotograferede det hele, men det måtte jeg åbentbart ikke, fik jeg at vide af en opsynsmand, eller hvad han nu var. Jeg lagde apparatet i tasken, for jeg havde jo også taget det, jeg ville, og så havde jeg heller ingen lyst til at diskutere med en med kasket. Dog kom jeg til at mangle et billede. Idet vi var ved at forlade området, kom en af de større både ind med nogle meget store fisk. Flere af dem var over en meter lange, og vi kender ikke den fisk. De store fisk blev spulet med vand på molen og derefter smidt op i en lastbil fyldt med is.

Vores frokost bestod denne dag af et par boller og en cola. Vi sad midt i byens larm på en bæk, for nu var vi efterhånden vænnet til larm og bilos. Derimod vænnede vi os aldrig til gamle koner, der tiggede. De bliver ved og ved med at kværne i et ynkeligt tonefald, og selvom vi siger, vi ikke forstår, så hænger de alligevel ved. Det endte gerne med, at vi gik vores vej. Mange gange blev de vrede, konerne. Men vi kan jo ikke gøre en ende på fattigdommen ved at give en skærv her og der. Derfor lod vi være, vi syntes, at det at vi lagde en del penge i landet i den tid, vi var der, måtte være nok.

Mens vi sad der, kom vi i snak med en engelsktalende peruvianer af kinesisk afstamning. Af ham fik vi en hel del at vide. Han kunne blandt andet fortælle, at i Peru er der 10-15% meget rige, 70% fattige og resten er middelklassen. Han kunne også fortælle, at der var et par måneder om året, hvor fiskeriet lå stille, fordi der ikke var noget at fiske efter.

Busturen gennem Canon del Pato.

Så skulle vi da rejse fra det elendige hotelværelse og den larmende, ubehagelige markedsgade, og så startede morgenen med, at det nu var Jens, der havde dårlig mave. Alligevel fik vi pakket og kom ud til busholdepladsen til tiden, klokken otte. Der stod mange og ventede på bussen til Huaraz, og den kom ikke lige med det samme. tre kvarter senere kom en gammel skrammelkasse, som hurtigt blev læsset, så vi kunne komme afsted.

Vejen til Huaraz følger Callejon de Huaylas, hvis nordligste del er Canon del Pato. På den første strækning fra kysten køres der langs floden, og her er kunstvandet landbrug. Flere steder er der anlæg, der stemmer vandet op, hvorefter det ledes ud i kanaler, hvorfra det bruges til vanding. Det er ikke så tit, man ser landbrugsmaskiner, hvorimod der er mange folk på arbejde i markerne. På denne del af turen mødte vi ofte en lastbil med mange folk, der vel skulle køres ud på arbejde i markerne? Efter et par timers kørsel forandres landskabet til en støvet stenørken med store, støvede kaktus. Efter 4 timers kørsel befinder man sig i en højde af 900 meter. På vores tur var der varmt, 30 grader i bussen. Udenfor var der en tør blæst, og solen bagte fra en skyfri himmel. Det var slet ikke behageligt at være ude, mens der blev holdt den sædvanlige frokostpause.

I et goldt landskab som dette bor der sandelig også mennesker. Vi synes jo ikke der er noget at leve af. Et sted stod en kone på bussen. Hun skulle med til den næste by, Yuramarca, for at sælge den frugt, hun havde i sin kurv. En hel del fik hun nu solgt i bussen.

Den mest spændende vejstrækning er efter Huallanca vandkraftværk. Værkets område er forøvrigt lukket for besøgende, da der er sket for megen hærværk, og nu er det godt bevogtet. Men efter værket kommer man altså til et meget spændende område. Her er trangt, hvor bjergvæggene stiger lodret mod himlen. Vejen snor sig opad i skarpe kurver. Den bus, vi kørte med, kunne ikke altid komme rundt i første omgang. Så måtte den bakke lidt ud mod afgrunden for så med fuld fart at komme rundt i svinget. Vejen er stort set ensporet, og det var ganske morsomt, når bussen og en anden bil kørte helt tæt mod hinanden for derefter med tegn at prøve at blive enige om, hvem der skulle vige. Når de to biler så skulle passere hinanden foregik det så tæt at der en af gangene røg en pynteliste af den ene bil. Den slags ting tager man ikke så tungt der i landet. Tænk på, hvad den slags skader afstedkommer i Danmark! Man kan bestemt ikke påstå, det er en god vej, ja nogle steder er det yderste endog røget i afgrunden. Så er der ikke megen plads tilovers til bussen. Somme tider måtte medhjælperen ud for at måle og dirigere. Men strækningen er flot og den er dramatisk. Et stykke før Curaz var der vejarbejde. Her var vejen blevet for farlig, som de mange opstillede kors tydede på. Mange folk og nogle vejmaskiner var igang med udbedring af vejen.

Bussen, vi kørte i, var som nævnt ikke af nyere dato. Med jævne mellemrum holdt vi ved en vandingskanal, så bussen kunne få vand. Medhjælperen sprang ud og fyldte en utæt spand med vand, som han dels smed enten i eller på køleranlægget. Pludselig standsede bussen brat. Den var løbet tør for diesel. Så måtte medhjælperen ud og praje en bil, hvorefter han en tid

efter kom tilbage med en lille dunk diesel. Det lykkedes at få bussen igang igen, og den fortsatte til tanken for at blive fyldt op, og hvor samtidig lyset blev ordnet nødtørftigt. Klokkeren 20 var vi i Huaraz, 3000 meter over havet. Mens vi stod og ventede på en taxa, holdt en rusten bil med nogle skummelt udseende personer ind til siden og ville da så gerne hjælpe os. Heldigvis kom der i det samme en rigtig taxa.

I Huaraz.

Vi kom til at bo på Hostal El Tumi til 70 soles. Efter nogle ikke så gode hoteller var det en luksus at bo her med gode senge, masser af håndklæder og varmt vand hele tiden. Desuden var der altan til værelset, og der var en fin udsigt til bjergene. Vi måtte igen vænne os til at være i højden efter over en uge i lavlandet. Luften er dejlig i bjergene. Om morgenen var der koldt, men midt på dagen havde solen magt, så temperaturen nemt kunne komme over 25 grader. Så trak de fleste mennesker sig tilbage til skyggen i husene.

Huaraz har et museum, Museo Arqueológico de Ancash. Der er keramik fra Recuay kulturen og Moche kulturen, og der er statuer fra samme periode. Jens fablede meget om, at keramikken burde sættes tilbage til Huacas de la Luna y del Sol, og ligeledes til Chan Chan. Det er en fin ide, som jo desværre ikke kan lade sig gøre.

Tur til Pastoruri.

Turen foregik i minibus med guide, der også kunne tale engelsk. Der var en fin stemning blandt os turister. De fleste var folk fra Lima, der var på week-end. Første stop på turen var Recuay, hvor vi var inde i Gruta de San Patricio. Det er en 200 km lang tunnel, som indianerne tidligere brugte for at komme til kysten. Tidligere var der meget mere is på bjerget, og det gav mere ilt i gangene, fik vi at vide. At gå igennem nu ville være halsløs gerning, tunnelen er lav og næsten ufremkommelig flere steder, og man vil hurtigt få iltmangel. Vi var 10 meter inde.

Næste stop var i byen Catac, hvor vi fik en kop coco te. Det skulle være godt, når man skal i højden. Vi kørte opad, og kom snart til grænsen til Parque Nacional Huascarán. Vi gjorde holdt ved Aguas Pumashimi. Når man drikker af den kilde, så skulle man blive 10 år yngre. Ved kilden var der nogle turist-indianere. De stillede sig villigt an til fotografering foran deres fine græshytte med lamaungen pyntet med sløjfe. To andre lamaer med sløjfer og solbriller måtte også fotograferes, mod betaling naturligvis. Ja, ja der er mange måder at tjene penge på. Netop i dette område, 4000 meter over havet, vokser den underlige plante Puya Raymondii. Planten har en enorm roset af lange, voksede, tornede blade. Denne roset kan blive to meter eller mere i diameter, og det tager omkring 100 år at vokse til fuld størrelse. Så blomstrer den ved at producere en enorm blomsterstand, ofte 10 meter høj. Den forbliver i blomst i cirka tre måneder, hvorefter planten dør. Jens så en sommerfugl i dette område. Det kunne være en Colias art.

Det egentlige mål for denne tur var Glacial de Pasto Ruri. På parkeringspladsen blev vi mødt af indianere med heste. Man kunne ride på en hest helt op til gletcheren. Jeg red på hesteryg, mens Jens gik. Desuden fortsatte Jens højt op på gletcheren og nåede op i en højde af 4750 meter. Der vendte

han om, idet det ville være resikabelt at gå længere, og forøvrigt var det ved at være ved den tid, hvor vi skulle være tilbage ved bussen. Ved 18 tiden var vi tilbage i Huaraz efter en dejlig tur sammen med nogle dejlige mennesker, som også kunne meget engelsk, og som gerne ville bruge det.

Mod Lima.

Vi måtte forlade Huaraz, selvom det var sådan et dejligt sted med flot udsigt til Cordillera Blanco og Cordillera Negra. Solen skinnede hver dag, mens vi var der. Vi skulle afsted klokken 9 om formiddagen, og efter at bussen på cirka tre kvarter var blevet fyldt op rundt om i byen, begyndte endnu en flot køretur. Indtil Conococha havde vi stadigvæk de hvide bjerge til venstre og de mere grå til højre. Derfra begyndte nedturen til lavlandet. I flere timer havde vi fin udsigt over en meget frodig dal. Solen skinnede, og de mennesker, der stod på bussen så alle så glade ud. Det var et godt område at bo i, tror vi.

I Lima.

Klokken 19 var vi ved bussens endestation i Lima, byen med 10 millioner indbyggere, og nu begyndte vores trængsler. Det var mørkt, det regnede og vi havde i timer kørt igennem trøstesløse forstæder. Vi havde fået anbefalet Hotel Riviera, og dertil kørte vi. Men nej, der kunne vi ikke være, og det så også alt for dyrt ud. Piccoloerne hjalp os med at finde en taxa, der måtte køre ind i bymidten. Vi ville prøve Hotel San Sebastian på Ica. Den første taxachauffør havde ingen tilladelse til at køre ind i bymidten. Den næste sagde, han havde, og pillede så blot sine taxamærker af, da vi nærmede os centrum.

Så kom vi til at bo på dette hotel i et noget skummelt kvarter. Men billigt, det var det. Vi betalte 16 soles for et værelse. Toilet og bad var på gangen. Det var ikke et rart sted, men bagefter kan vi indse, at vi var påvirkede af den trøstesløse køretur igennem de fattige kvarterer i Lima. Det mørke og regnfulde vejr spillede også en rolle, og så har vi naturligvis været påvirkede af alle advarslerne om hvor farligt livet i Lima er. Vi talte om at lade være med at sove, da vi ikke var helt sikre på, at dørens lås var sikker. Jeg vovede mig over gaden efter nogle boller og noget vand. Det blev så den aftensmad. Vi turde simpelthen ikke gå ud for at spise. Alligevel faldt vi i søvn, og dagen efter så det hele jo slet ikke så slemt ud.

Det var den 19. august, vi nåede til Lima, 11 dage efter at vi kom over grænsen. Klokken otte næste morgen var jeg på posthuset for at hente breve. Der var tre breve fra Karen, et fra Klaus, et fra Kirsten og et fra Inge. Brevet fra Klaus var så dejligt. Vi kan slet ikke huske, at Klaus tidligere har fortalt så meget i et brev. Det var også dejligt at høre fra Inge og Kirsten, men brevene fra Karen fortalte mest om de hjemlige forhold.

Mens Jens passede på vores bagage, tog jeg en taxa til South American Explorers Club og meldte os begge to ind. Nu havde vi brug for gode råd, og vi var på det tidspunkt trætte af selv at finde ud af alting. Først skulle vi finde et andet hotel. I vores foretrukne prisklasse var der tre at vælge imellem i Limas midte. Vi valgte Hotel Roma, som forøvrigt

ligger i samme gade som San Sebastian, men på den rigtige side af den brede gade. Hotellet er i et gammelt kolonihus og meget charmerende. Der er en åben gård med balkon'er, trapper med flotte udsiklinger og dørene er alle forskellige. Dette hotel blev vores stamhotel, idet vi kom til Lima flere gange.

Der er mange fordele ved at være medlem af South American Explores Club. Dels kan vi få råd om rejseruter, valg af hoteller, advarsler om steder, man helst skal undgå. Man kan også blot komme i klubben og drikke en kop kaffe og tale med andre rejsende. Problemet med at få genbekræftet vores flybilletter var pludselig løst. Dette gjorde de i klubben. Der kunne faxes til og fra kontoret, og det benyttede vi os af. Det var også rart at vide, at Karen vidste, hvor vi var og kunne komme i forbindelse med os hurtigt.

Vi aflagde arkæologisk museum et første besøg. Museo Nacional de Antropologia y Arqueologia er et anbefalelsesværdigt museum, hvor vi i første omgang interesserede os for Nazca og Moche kulturen, som afspejles i keramikken. Ved et senere besøg var det især modellen af Machu Picchu, som vi studerede nøje.

På en busstation.

Busstationen ligger i bydelen Victoria, og det er før klokken otte om morgenen den 22. august. Folk sidder på bænke i ventesalen med alle deres tasker, papkasser og sække. Bussen er ved at blive vasket. Uden for ventesalen står en mand ved sit lille gadekøkken og har fået gryderne i kog. Der kan allerede købes varm suppe. Ind i ventesalen kommer den ene sælger efter den anden. "Kunne De tænke Dem at købe chokolade, kiks eller slikkepinde?" "Hvad med et par sokker?" "Lommelygter, plaster, batterier, håndklæder, hudcreme?" "Hundekiks må De da have brug for!" Nu kommer skopudserdrengen. Måske kan han nå et par sko eller to, inden bussen afgår. Avissælgeren er der også. Han hviler sig lidt, har nok været tidligt oppe. 15 minutter før afgang åbnes dørene og bagagen kan læsses. Vi finder vores pladser, og bussen kører afsted til tiden.

La Merced.

Turen fra Lima over Andesbjergene og til La Merced tager lidt mere end syv timer. Det er en flot strækning, hvor man kommer op i en højde af 4500 meter og kører tæt ved sneen. Derefter kører man ned igen, og La Merced ligger i en højde af 700 meter. Nu var vi sandelig kommet til varmen igen. Klokken 21 var der 24 grader varmt. Vi valgte et hotel, der ligger lige over for politistationen, da vi regnede med, det ville være et roligt sted. Der tog vi imidlertid fejl. De unge politibetjente havde ikke andet at lave om natten end at stå på gaden og snakke sammen og med mellemrum starte deres store biler og afprøve tudehornet. I denne varme provins er mange af taxaerne trehjulede knallerter med plads til to bag ved føreren. Formålet med at tage til denne del af Peru var at møde Liv Haug. Hun er borgmester i Distrital de Perene. Hun kom til Peru for 25 år siden som missionær for pinsemissionen. Hun grundlagde en menighed og fik bygget kirke, Iglesia Filadelfia, i Santa Ana. Nu var vi så kommet til La Merced, men vidste ikke, hvor Liv boede. Vi havde nemlig kun hendes postboksadresse. Men politiet så ud til ikke at have for meget at lave, så dem bad vi finde ud af det. Efter at have fået hendes

adresse og fået vide, hvordan vi kunne komme derud, gik vi ud at spise på Restaurant Shambari Campa. Indehaveren ville gerne vide, hvor vi kom fra. Forøvrigt kendte han en norsk dame. Denne dame var netop Liv Haug. Så det var ikke svært at finde Liv, hun er kendt.

På besøg hos Liv.

Næste morgen tog vi straks med kollektiv-taxa ud til Livs landsby, Santa Ana, som ligger ved Rio Perene. Vi blev kørt helt hen til Livs hus, idet en kommunalansat kom med taxaen for at vise vej. Liv var i Lima, hvor vi lige kom fra, men vi skulle endelig komme ind, sagde de folk, der tilhørte Livs hus, og vi skulle bo i gæsteafdelingen. Dette havde vi slet ikke regnet med, men vi sagde ja tak, og Jens skyndte sig tilbage til La Merced for at hente vores bagage. Vi kom til Livs hus en fredag og blev der til om tirsdagen. Det var nogle rare dage, hvor vi fik så meget at vide om de politiske og de sociale forhold i Peru. Vi nød at gå rundt i byen, og folk var så imødekommende over for os. Vi boede jo i Livs hus! Vi kunne også vaske vores tøj og hænge det til tørre på taget. Vandforsyningen i byen er ikke for god. På vores badeværelse kom der ikke vand i den tid, vi boede der. Men nogle timer om dagen kunne vi tappe vand i atriumgården. Vi spiste morgenmad sammen med Liv og de andre, der tilhørte hendes hus. Vi spiste også frokost sammen.

Ved det politiske valg i efteråret 1995 blev Liv valgt til borgmester, og hun har ansvaret for hele distriktet, 32.000 personer. Distriktet er Perene og består af Santa Ana, Pampa Silva og Saco Largo. Disse tre steder deles af Rio Perene og Rio Huothroki. I denne dal, som er frodig, og hvor der falder en del regn, dyrkes megen frugt, som fragtes til Lima i store lastbiler. Derfor er vejen til Lima i meget fin stand. Distributionen af produkterne fungerer ikke allerbedst, idet der er en masse mellemlid, inden frugten havner på forbrugernes borde. Dette skal gerne forandres, så producenterne får meget mere ud af deres varer. Det er blot svært, for folk er ikke vant til at tænke selv, og at tænke demokratisk ligger dem fjernt. De er vant til, at der altid er andre, der bestemmer. De er heller ikke vant til at lægge penge til side til investeringer. Men penge vil de gerne tjene, så de skal lære at tænke anderledes.

Dalen har en speciel historie. Peru manglede i forrige århundrede penge til kampen mod Chile. De fik et lån i England, som til gengæld fik denne dal i pant. Det tog et hundrede år at afdrage lånet, og først i 1960 fik Peru dalen tilbage. I denne dal er der ingen, der dør af sult, idet der er mad nok at hente i naturen. Men mange er fejlnærede. Tuberkulose er et stort problem, og gul feber er der også i området. Men man vaccinerer nu. Et par dage før, vi ankom, døde en ung pige af akut lungebetændelse. Hun var ved floden for at vaske tøj. Hun begyndte at kaste blod op. 10 minutter efter var hun død.

I Peru tales der tre forskellige sprog: spansk (castelliansk), quechua og aymara. De fleste indianere taler to sprog, men alligevel er der 1-2 millioner, som ikke taler eller forstår spansk. Det er indianere, som bor de mest øde steder i landet.

Liv har altid været en aktiv personlighed i sit område. Hun har været igangsætter for mange projekter. Hun har vist

altid arbejdet meget, og som borgmester har hun meget travlt. Der bliver ikke brugt alt for mange penge til lønninger, så Liv sad hver aften og arbejdede på borgmesterkontoret, ofte med sager, som let kunne ordnes af kontorpersonalet, hvis det havde været stort nok. Om aftenen kunne hun som regel sidde uforstyrret. Dagen igennem var der ustanselig folk, der lige skulle spørge borgmesteren om noget. Distriktet får en sum penge fra staten. Statens vigtigste indkomst er moms, 18%. Lønmodtagere betaler 10% i skat, og alle forretningsdrivende betaler et lille beløb om måneden for at have tilladelse til at drive handel. Distrikterne kan, foruden indtægterne fra staten, opkræve ejendomsskat. I Livs distrikt gøres dette ikke endnu. Alle statsansatte oppebærer pension, men på grund af den rivende inflation, er pensionen ikke meget værd, den kan man ikke leve af. Der er tradition for, at familien tager sig af deres gamle. Den yngste i familien har ansvaret for de gamle. Der er også en del private organisationer, der tager sig af de rigtig fattige og hjælpeløse. I Livs hus bor der en ensom gammel på attende år. Han sover et eller andet sted i huset, og han får mad forskellige steder i byen. Han har aldrig bedt Liv om mad eller penge.

På besøg i et indianersamfund.

Liv skulle i kraft af sin stilling som borgmester på besøg i et lille indianersamfund langt inde i dalen. Her har hun taget initiativ til et nyt skolebyggeri. Nu skulle der holdes en lille festlighed på grund af dette. Vi tog med hende på besøg. Skolestolene blev båret ud i skyggen af den gamle skole, og der blev vi anbragt. Børnene holdt en parade for os, og vi sang landets nationalsang, stående. Børnene blev stående på deres pladser i den brændende sol i de to timer seancen varede. Danske børn ville være besvimet eller løbet skrigende bort. Der blev holdt taler med mange ord. Derefter optrådte børnene med nogle små spil og fremsagde nogle digte. Efter denne formelle del skulle der spises. Stolene og bordene blev stillet an inde i skolestuen. Først fik vi en meget velsmagen- de suppe. Hovedretten var Yuca, søde kartofler, almindelige kartofler og hønsekød. Grønsagerne var tilberedt i en grube i jorden, som blev opvarmet med varme sten og gløder. Hele formiddagen var gået med dette. Det smagte dejligt, men det var nogle store portioner, vi fik serveret, og vi spiste med fingrene. Og ih, hvor vi manglede noget at drikke. På hjem- vejen holdt vi og købte kolde colaer. Dette samfund bor op ad vejen, så derfor er folkene der naturligvis meget påvirkede af kulturen i byen. Da det hele var ved at være forbi, startede de unge mennesker deres knallerter og kørte væk.

Liv har mange planer. En af dem er at lave et turistpro- jekt sammen med to indianerstammer. Det er folk, der har gamle og stolte traditioner, men de har brug for støtte for at opretholde en rimelig levestandard. Da afstanden til Lima er overkommelig, og man kan køre dertil ad en god vej, vil det sikkert være et projekt, der vil kunne blive bæredygtigt. I den ene stamme har Liv startet et kvindeprojekt, hvor kvinder- ne er igang med vævning.

Søndag i Livs hus.

Søndagen er noget særligt i dette hus. I kirkesalen er der gudstjeneste for de voksne, mens der er søndagsskole for børnene i et rum et andet sted i huset. Børnene møder op i deres fineste tøj. Der bliver sunget, og bibelhistorien bliver fortalt og dramatiseret. Den søndag, hvor vi deltog, var det historien om Kain og Abel. Det var en meget dejlig oplevelse at være med til. Efter at børnene havde afleveret deres småpenge til kirken, gik alle ud på pladsen foran kirken, og der blev organiseret lege. Temperaturen midt på dagen var 35 grader.

Om aftenen gik vi over i kirken. Vi havde de andre aftener siddet og lyttet til den dejlige og muntre musik. Nu var vi så selv med i det hele. Vi kunne nu ikke nøjes med bare at sidde og være anonyme. Vi blev spurgt, om vi ville komme op og fortælle, hvem vi var. Det gjorde vi så, og Liv supplerede. Der er mange, der slutter op om kirken.

Den sidste dag i varmen.

Det var varmt at sove i værelset om natten. Om morgenen kunne temperaturen til tider være faldet til under 25 grader. Det var, når der var overskyet. I januar og februar er der regntid, og da er det endnu varmere.

Gladis kommer til Livs hus om morgenen og ordner det, der skal ordnes i et hus. Hun har arbejdet sammen med Liv i mange år, og har også været i Norge et halvt år. Hun har nu fået ansvaret for søndagsskolen. Gladis' mand kommer også og får morgenmad og frokost i huset. Parret har deres egen lejlighed i kirkens hus, som ligger midt i byen. Hver morgen får de brød fra bageren. Brødet har forskellig facon hver morgen, men det smager ens.

Der er flere, der på en eller anden måde hører til huset. Det gør også Danis. Han blev sat til at vise os rundt i byen. Vi så rådhuset, hospitalet, et frugtpakkeri med en fin ny sorteringsmaskine. Og så gik vi ind på en skole og stod der midt i skolegården og så meget fremmede ud. Det varede selvfølgelig heller ikke længe, før der kom et bud fra inspektørens kontor med en indbydelse til et besøg på kontoret. Efter de indledende høflighedsfraser slog vores spanske ikke til længere. Men straks stod der en engelskyndig, som så skulle være tolk. Skolen har 1200 børn, og der er 35 lærere. I hver klasse er der 40-50 børn. Det er en skole med både underbygning og overbygning. Se nu var det vist ikke på grund af vores blå øjne og hvide hud, vi blev inviteret ind. Nej skoleinspektøren ville så inderligt bede os om at finde en eller anden organisation i Danmark, der kunne hjælpe med penge til skolebygninger, materialer og alt andet, der hører en skole til. Vi tænker over det.

På pladsen uden for skolen var de mindste klasser igang med at øve at marchere til et optog, der skulle finde sted senere på ugen i anledningen af byens fødselsdag. Det var så rørende at se de små unger i deres fine skoleuniformer gøre sig sådan en umage, for at det hele skulle se så flot ud. Der var også et lille orkester. Trompetblæserne fik trutkinder, og frembragte lyde fra trompeten. Trommeslagerne prøvede at holde takten, og det hele lød såmænd ikke grimt, men melodisk var det nu ikke.

Vi kom på denne byvandring en etage længere op og var nu

oven for byen. Herfra er der en storslået udsigt over kirken, skolerne, rådhuset og alle husene. Man kan også se langt ud ad floden med landbrugsarealerne højt op ad skråningerne på begge sider.

Det var en meget fin tur Danis der tog os med på, og som Liv havde sat i værk.

Vi kørte med Liv til La Merced, og vi kørte over en ny bro. Den gamle blev sprængt i luften af terrorister for ikke så længe siden. Ganske tæt ved broen er der tre hytter, hvori der bor mennesker. Det må have været forfærdeligt for dem den nat, broen blev sprængt. Længere inde i dalen blev der samme nat brændt hytter af. "Den lysende sti", som vi hører om i Danmark, er ikke den eneste terrorgruppe i Peru. For øvrigt er "Den lysende sti" ikke så meget på banen længere. Den forsøger at genere regeringen engang imellem, og den holder hånden over folket, der laver kokain langt inde i regnskoven. Der er områder, som det er bedst at holde sig væk fra.

Nyt hjemmefra.

Tilbage i Lima skyndte vi os at hente post, og derefter tog vi i South American Explores Club. Der fik vi fax fra Karen og fra Henrik. Disse fax kom ind, mens vi sad og drak en kop te. Det er en dejlig fornemmelse, når der kommer en fax, for så ved vi, at de netop i samme øjeblik står hjemme i Møldrup og Randers og sender dem afsted. Det er rart og trygt at høre fra dem derhjemme. Henrik fortsætter på universitetet på landinspektørstudiet, og Morten tager orlov fra seminarieret for at studere musik på universitetet. Klaus har sagt op hos vogmanden og er nu tilbage på Gl. Estrup. Karen fortalte om livet i Møldrup og omegn.

Cusco.

Flyveturen til Cusco var flot trods skylaget. De højeste bjerge rager op over skyerne, hvor solen som regel skinner. Vi fik et indtryk af Andesbjergenes storhed. Tæt ved Cusco kunne vi rigtig betragte markerne, som ligger som et patchworktæppe langt op ad skråningerne. Og så kom byen til syne. Det er en flot by med røde tegltage. Nede viste det sig, at det er en flot by. Som sædvanlig søgte vi straks til byens Plaza de Armas for at fornemme byens atmosfære. Cusco er helt bestemt en by, hvor man er indstillet på turisme. Der er mange turarrangører, der er mange små butikker med ting, som turisterne gerne vil købe, og der er gadehandel med indianernes farvestrålende strikkede og vævede ting. Indianerne går også rundt i deres farvestrålende dragter, måske til ære for turisterne og for at få solgt noget mere. Det hele er meget flot, og man føler sig velkommen, især hvis man køber noget. I Cusco befinder man sig i en højde af 3350 meter, og der var koldt, ikke over 10 grader, da vi ankom. Vi måtte i rygsækken for at finde noget varmere tøj frem, og vi måtte ud og købe en trøje til Jens. Det er nu ikke så let at finde trøjer, der er store nok til mænd fra Nordeuropa.

Den første dag i Cusco skulle en eller anden helgen fejres, så det var halv fridag. Der var optog i gaderne, og man luftede den fejrede helgen i gaderne. Vi gik nu lidt væk fra bymidten. Vi satte os på Plaza del Tricentenario, som er lidt oppe, og hvorfra man har en fin udsigt over byens fine tegltage og til bjergene, som omgiver byen. Bjergene er græs

klædte med enkelte træer. Her fandt incaerne et centralt sted, hvor de kunne anlægge deres by. Luften er tynd, solen skinner ofte, og det virker som septemberluft hjemme. Her på denne højtliggende plads kommer der ikke så mange folk. Et enkelt kærestepar finder fred her. Her kan man også være lidt i fred for indianerkvinderne, der hele tiden faldbyder deres varer.

I Cusco er mange huse bygget på inca-ruiner, så soklerne fremstår dominerende af enorme sten. Ved jordskælvene i 1650 og 1950 væltede kolonihusene og andre moderne bygninger omkuld, mens de fleste af incamurene blev stående. Det blev koldt om aftenen. Alligevel blev vi siddende lidt og nød den flotte by med alle lysene højt op ad skråningerne. I Cusco er man nødt til at gå langsomt, fordi vi er så højt oppe. Det bliver vi gang på gang mindet om, når vejrtrækningen bliver lidt anstrengt.

På Plaza de Armas sidst på eftermiddagen.

Skopudserdrengene over for er godt igang med at få overtalt en turist til at få pudset sko. På bænken ved siden af sidder også et par turister, og foran på sin skammel sidder en skopudser. Heller ikke han får bid. På en anden bæk ligger en mand og sover. En familie er ude at lufte gammelfar. Et par turistbetjente går frem og tilbage og sørger for, at alt går ordentligt til. Seks smarte unge kvinder kommer svansende og snakkende over pladsen. Mon de skal ud at more sig alene? Den lille snuskede indianerkvinde, der har siddet på græsset hele eftermiddagen med sine to snuskede børn, er også gået. Mon det er hendes mand, der ligger og sover? Er det tilfældet, må han passe sig selv. Forretningsmanden med attachetasken iler forbi på vej hjem, og den nydelige ældre herre tripper forbi ryggede på en cigaret. Mange unge turister dasker stadigvæk rundt i deres nyindkøbte trøjer. Og så bliver pladsen fejlet. Med kost og fejeblad, i kittel og med et klæde bundet for mund og næse går de rundt og fejer pladsen og gaderne. Pladsen ligger nu i skygge. Manden over for vågner og tager en varm trøje på. De fleste turister i korte bukser er gået. Manden på bænken sover videre, og vi går tilbage til vores hotel.

Så var vi til koncert: Gran Concierto de Guitarres Ayacuchanas i Teatro Municipal.

Ruinerne i Cuscos omegn.

Sacsayhwan er en stor ruin lige oven for Cusco. Man kan gå derop. Det har efter al sandsynlighed været et fort og et tempel. Incaerne byggede Cusco i form af en puma med Sacsayhwan som hovedet med 22 zigzag mure, som er "tænderne", og så var det nuværende Cusco kroppen. Heldigvis fandt spanierne det ikke værd at flytte de enorme sten ned til Cusco til bygning af deres egne huse, så de ligger stadigvæk der, hvor incaerne placerede dem, og nu kan vi nyde den nøjagtighed, hvormed stenene er sat sammen. Der er så meget tilbage af bygningsværket, så man fornemmer storheden og arkitekturen. Stenene er hentet langt fra stedet, og det er imponerende, da mange af dem er meget store og vejer over 100 tons. I den meget spaltede klippe over for ruinen huggede incaerne altre og tunneler. I en naturlig "sal" blev der foretaget ceremonielle handlinger. Kraften fra klippen hjalp incaerne til meditation. Stadigvæk er der nogle efterkommere, der bruger stedet til ceremonielle handlinger. I små fordybninger i

siderne lå cocablade, som indgår i ceremonierne. Vores guide fortalte, at i denne fæstning boede de mandlige præster og måske 5000 krigere. De kvindelige præster boede i Machu Picchu. Vi er ikke nok inde i historien til at dømme om rigtheden i disse udlægninger.

Men der ligger andre ruiner i dette område. Vi tog med Pisac bussen 8 kilometer ud til Tambo Machay ruinen, og så gik vi tilbage til Cusco. På vejen så vi på endnu to ruiner, nemlig Puca Pucara og Quenko. Denne sidste ruin ligger rundt om en limstensklippe, hvori der er lavet underjordiske gange og mærkelige formationer på ydersiden. Quenko betyder zigzag, og nogle af gangene er netop i zigzag. Måske er de blevet brugt til de hemmelige ceremonier omkring fremstilling af chicha.

Macho Picchu.

Macho Picchu er imponerende. Intet, vi tidligere har set af fortidsminder, kan stå mål med denne ruinby. Det er Peru's turistattraktion nummer et, og indgangspris og alt andet, der hører med til et besøg, er høj. Machu Picchu er ikke nævnt i de spanske erobreres krøniker, og den ydre verden var ukendt med dens eksistens, indtil en amerikansk historiker nærmest snublede over den i 1911. Byen er mystisk, og arkæologer kan ikke andet end gisne om dens funktion. I 1911 var ruinerne overgroet med vegetation. Dette blev fjernet, og i dag står murene frie, og arealerne mellem bygningerne bliver holdt af nogle lamaer, som "klipper" græsset fint kort uden at trampe det op. Det eneste, der mangler på husene, er tagene. På nogle af bygningerne har man rekonstrueret tage.

Denne ruinby ligger mellem nogle meget høje, flotte og stejle bjerge, der er bevokset med skov. Det er et ufremkommeligt landskab, og derfor blev den nok ikke opdaget og ødelagt. Det er til glæde for os, der nu kan gå rundt og nyde disse levn fra fortiden. Også her mærkede vi historiens sus.

Med det lokale tog.

Toget skulle efter planen køre klokken 6.45. Men køreplaner i Sydamerika kan man kun regne med som vejledende. Toget dampede afsted 10 minutter tidligere. Vi indtog vores pladser på træsæderne og betragtede de lokale, som havde travlt med at få alle deres sække og papkasser stoppet på plads i toget. Alle steder var der bagage. Derefter begyndte det sædvanlige salg af madvarer. Når toget standsede, blev der handlet gennem vinduerne. Varer blev rakt ud eller hevet ind. På et tidspunkt var sædet over for os fyldt med store bundter friske krydderurter, som udsendte en herlig duft, som blandede sig med lugten af løg, ost, stegt kød, friske gulerødder, salat, kartofler med jord og almindelig menneskelugt.

I busserne behøver man aldrig at sulte. Det samme gælder i togene. Der kunne købes kaffe, te og læskedrikke, og der kunne købes stegt grisekød, kogte grønsager pakket ind i blade, kogte ris med kød, slik, is, kager, brød, og så har jeg nok alligevel glemt noget i denne opremsning.

Toget var temmelig fyldt fra starten af. Alligevel kunne der være flere. Der var folk på alle sæderne og siddende på sække og kasser i gangene. Der var så mange sække, poser, dunke, bundter af grønsager, fade med mad, at man skulle tro, det slet ikke kunne være der. Men det kunne det.

Rejsen fortsætter.

Hver morgen spiste vi morgenmad et sted, hvor de altid spillede klassisk musik. Somme tider gik vi også derind på andre tidspunkter for at drikke en kop kaffe. De sidste par dage spiste vi aftensmad i Tiziano Trattoria, et lille sted, hvor de unge mennesker har specialiseret sig i italiensk mad. Det var et hyggeligt sted og der spiste vi godt. Vi har nu sendt brugt tøj til den 7 årige søn.

En aften var vi til folkløse, hvor de forskellige danse blev forklaret på engelsk over en skrattende højtaler. Senere spiste vi på en restaurant, hvor der også var underholdning med dans og musik. Vi var glade for at være i Cusco. Det er en meget behagelig by at opholde sig i, folk er venlige og imødekommende over for turister, men det er jo også dem, de skal leve af. Vi havde været i området i 8 dage, nu måtte vi videre på vores rejse.

Toget til Puno kører først gennem en frodig dal med landbrug. 4 timer efter afgang kører toget i 3800 meters højde på El Altiplano. Her er fladt, og bjergene skimtes i det fjerne. Her bor højlandsindianerne med deres lamaer, alpakaer, får og kreaturer. September er lige før regntiden, og alt er helt udtørret. I disse højder kan temperaturen nemt komme under frysepunktet om natten, så det er ikke alting, der kan dyrkes her på 15. breddegrad. Indianerne bor i huse, bygget af tørrede lersten, og tagene har græstækkede tage eller bliktagge. Der er oftest langt mellem husene, men nogle steder ligger de i klumper med den blå skolebygning i midten. Om dagen bager solen ned på sletten og på de folk, som bor der. De går alle med en hat for at beskytte sig mod solen og den skarpe vind.

Når man er næsten fremme i Puno kommer den blå Titicaca sø til syne. 10 timer er gået siden afgang fra Cusco.

En dag i Puno.

Højt oppe i byen, i Huajsapata Parque, står en statue af den første inca, Manco Capac. Her står han og skuer ud over Titicaca søen, det legendariske sted for hans fødsel. Nede ved havnemolen foregår der meget en lørdag formiddag, hvor der er marked i byen. Både kommer hele tiden ind fyldt til bristepunktet med indianere fra andre steder ved søen. Farvestrålende indianerkvinder med deres mange lag skørter og deres karakteristiske filthatte og deres bylter, tasker og sække fylder havneområdet op. Mændenes tøj er ikke noget særligt. Nogle går ind til markedet, mens andre kører med cykeltaxa. Alle pakkerne kommer op i ladet, hvorefter konen sætter sig oven i det hele. "Taxachaufføren" tramper derefter i pedalerne for at tjene sin soles. Indianerne er nøddebrune i ansigterne. De er meget lavstammede med korte lemmer. Vi har læst, at folk, der bor i højderne, producerer dobbelt så mange røde blodlegemer, som vi gør. Desuden skal der ikke bruges så meget ilt til at transportere blodet ud i de korte lemmer.

Punos højde over havet er 3830 meter. Det er en smuk by, og også her er man begyndt at få fat om turismen. Vi var dårligt kommet indenfor i hotellet, før vi blev kontaktet af en mand, der arrangerede ture. I Puno gik det hele så let for os. Vi fandt et pizzeria, hvor de havde en stenovn. Der spiste vi de fleste aftener, for der var sådan en dejlig varme. Centralvarme er et ukendt begreb på disse kanter. Der er en rimelig varme om dagen, men aftenerne er meget kolde.

Isla Taquile i Titicaca søen.

Fra Puno til Taquile er der tre timers sejlads. Der bor cirka 2000 mennesker på denne klippeø. De lever af fiskeri, landbrug og først og fremmest af tekstilfremstilling. Alle, store og små, mænd og kvinder, er igang med en eller anden form for bearbejdning af tekstiler. Overalt, hvor de bevæger sig hen, har de håndtenen eller strikkesetet med. Og det er indviklede mønstre med mange farver, de strikker. Båden lægger til ved den lille havn, og passagererne kravler møjsommeligt op ad alle trinnene til byen, som ligger cirka 200 meter længere oppe. Der er megen færdsel på trappen, overalt er der folk på vej op eller på vej ned, altid med noget at slæbe på. Oppe på højdedragets top flader terrænet ud. En portal rejst af store sten fører ind til den lille by. Øen har ikke elektricitet, ingen vogne og mærkeligt nok ingen hunde. Vi blev mødt af venlige mennesker, hvor godt nok børnene tigger, men det foregår hviskende, og de er slet ikke påtrængende. Det er et velorganiseret samfund, hvor folk bor i huse, der er lavet af materialer, der findes på øen. Markerne på terrasserne, andenes, var gjort istand til at blive sået i, og såsæden lå ved havnen i store stabler af sække. Nu ventede man blot på regnen, som ville komme i oktober. Gaderne i byen er belagt med sten og kantet med stendiger. Byen har et torv, hvor blandt andet kirken og rådhuset ligger. Endelig er der et par steder, hvor man kan købe de fint forarbejdede tekstiler. Både mænd og kvinder bærer fine dragter. Kvinder, der er gift, bærer sorte hovedsjaler. Mændene har en meget karakteristisk hue på. Det hvide bånd i enden af den strikkede hue, chullo, fortæller, at han er ugift. Fra torvet kan man skue ind til de bolivianske sneklædte bjerge. Det var en søndag, vi besøgte øen, og der var gudstjeneste. Efter gudstjenesten blev der holdt tale på torvet, mens folk sad på bænke hele vejen rundt og lyttede til talerne. Vi fortrød, at vi ikke havde bestemt, at vi ville overnatte der. Vi havde en stor sæk appelsiner med til børnene. Øens befolkning har selv indtægterne ved turismen. Det er deres egen båd, som turisterne hentes i. Man betaler billet til øen, og vil man overnatte, går denne tjans på skift mellem beboerne. Ingen taler engelsk, så man er nødt til at bruge guides fra Puno. Dog vil beboerne gerne lære engelsk. En af mændene ved indgangen til byen var ved at lære at sige: "Do you stay here to night?" Det øvede han sig meget på, og han var flere gange henne hos mig for at høre, om han nu udtalte det godt nok.

Lyset var næsten for skarpt for vore øjne. Solbriller og kasketskyggen gjorde gavn. Det regner ikke på den årstid, vi var ved Titicaca. Solen skinner og vores hud bliver udtørret. Vi blev vipset lidt på vejen hjem. Inde i bugten ved Puno er søen helt grøn af andemad. Her holder mange fugle til. Flamingoerne kom flyvende i flokke, hvorefter de slog sig ned på det lave vand.

Sillustani.

Denne ruin ligger cirka 30 kilometer fra Puno. Incaruinen ligger i Lago Umayo. Denne sø er interessant, fordi den er hjemsted for mange forskellige vandfugle. Incaerne, som boede i dette område, blev kaldt colla folkene. Man ved ikke så meget om dem, men de havde en speciel begravelsesskik. Deres døde blev begravet i tårne, chullpas, som der er adskillige af

i området. Det højeste er 12 meter. De største blev bygget af tilhugne sten, og her blev de betydningsfulde familier begravet med tøj, mad våben osv., så de havde forsyninger med til rejsen til den næste verden. Indvendig er tårnet en kegle, og åbningen vender mod øst og blev lukket til efter begravelsen. At tårnene ligger på en bakketop, er ikke tilfældigt, for så er man nærmere solen og den næste verden. Der var så flot derude med alle de blinkende søer, alle fuglene og de lidt mystiske ruiner.

Los Uros.

Øerne er normalt ikke flydende. Kun når Titicaca er over normal vande, flyder de. Øerne skal hele tiden vedligeholdes ved at der lægges mere totora på. De er nemlig kunstige, idet de er lavet af totora rødder og - blade. Husene er bygget af totora, og tagene er også lavet af denne søkogle lignende plante, som vokser på lave områder i Titicaca søen. Dog har mange huse nu bliktag. Nogle af husene har desuden solceller på taget. Et sådan solcelleanlæg kan betjene tre familier, så de har lys, kan høre radio og båndoptager og se fjernsyn. Tidligere lavde de også deres både af totora. Nu er der ikke mange tilbage af disse meget specielle både, men derimod mange af træ eller glasfiber. Der bor 500 mennesker på Los Uros.

Det tager cirka en halv time at sejle fra Punu og ud til øerne. Man sejler i en kanal, hvori der vokser meget totora. I dette område er der også meget andemad, og der er mange fugle. Det er en meget smuk tur.

Vi besøgte tre øer: Tribuna med 17 familier, Totoral med 7 familier og Balsero/Toraribata med ialt 48 familier. Balsero er speciel. Her er et hotel med privat, primitiv bad. På dette hotel har president, Alberto Fujimori, boet en nat. Så er der et postkontor, restauration, konferencehus og international telefon. Desuden hører der svømmepøl med, idet hele Titicaca søen står til rådighed. Det koster 5 soles (12.50 kr.) at bo på hotellet en nat, og det kan man da ikke sige er for meget. Til sammenligning skal nævnes, at på det store, hvide hotel, der ligger på en ø lige ud for Punu, koster det 120 dollars (720 kr.) for en nat. Sportspladsen var fyldt med skolebørn, som spillede forskellige boldspil. Den nye skole på øen består af fire huse, som er bygget af træ. På øen Tribuna besøgte vi skolen. Skolens to lærere bor i Punu og kommer med båd hver dag. Børnene sang for os på aymara, quechua, italiensk, engelsk og spansk. De 25 meget brune unger med de meget runde hoveder sang mens de kiggede på os nysgerrige turister. Efter deres sang gav vi dem gaver, enten hver af børnene eller til fælles brug. Skolen mangler de mest elementære ting som blyanter og kladdehefter. Det er ikke store indtægter, øens befolkning har. De lever af lidt fiskeri og, hvor mærkeligt det end lyder, af landbrug og så naturligvis af turisme. Også her skulle der betales for at få lov til at aflægge et besøg.

Oprindelig flyttede urofolket ud i Titicaca søen for at isolere sig fra incaerne og colla folket. De havde deres eget sprog, men i dag taler de aymara, fordi de efterhånden giftede sig ind i dette folk. Der findes nok ikke længere rene uroer. Livet på fastlandet tiltrækker efterhånden flere og flere, så måske vil denne specielle levemåde uddø med tiden. Eller måske vil der kun blive noget skrækkeligt museumsagtigt tilbage, sådan som vi oplevede det dagen forinden, hvor vi på sejlturen til Taquile lagde til ved Santa Maria. På denne ø bor folkene

kun tre måneder, og de bor der kun for turisternes skyld. Hvis det så endda var et arbejdende museum, hvor folk viste, hvordan deres hverdag er/var. Men sådan var det ikke. De fine huse stod der, og kvinderne og børnene sad som udstillingsdukker udenfor og prøvede at sælge deres ikke håndværk, som ikke var af den bedste kvalitet.

Det var en meget stor oplevelse at besøge de ægte øer. Det er en levevis, der er så total anderledes end vores. Selvfølgelig er vi der kun som tilskuere, og selvfølgelig prøver beboerne at få mange penge ud af os turister. "Køb mine varer", "Fotografer mig, det koster kun en soles", "Hvad med en sejltur?" Dette kan ikke være anderledes. Disse folk lader os komme og se på deres dagligdag, så må vi naturligvis finde os i deres påtrængenhed, og vi må også lægge nogle penge. Det bedste er forøvrigt at medbringe fødevarer til dem, især frisk frugt.

Udsigten fra vores hotelværelse.

På fortovet over for vores hotel kom der hver morgen en indianerkone med sin bylt. Hun bredte et stykke plastik ud på fliserne, hvorefter hun pakkede sin tøjbylt op, tog et tæppe til at lægge over sine skuldre og et andet til benene. Så kunne hun begynde at ordne sine trøjer, som hun vel håbede at få solgt nogle af i løbet af dagen. Ventedetiden brugte hun på sit strikketøj. Et par gange om dagen kom nogle familiemedlemmer med mad til hende. Ind imellem rev hun lidt cocoblade i stykker og gav sig til at tygge på dem.

Fra vores vindue kunne vi se ned i en gård. Hver morgen kom en indianerkone ud fra et slags hus, satte sig på en skammel og gik igang med at ordne sit lange, sorte hår. Hun børstede det, og hun kom lidt vand i det for at gøre det blankt. Vandet tog hun fra en spand ved side af. Når håret var børstet godt igennem, flettede hun det i to tykke fletninger. Der sad hun i solen og gav sig god tid til sit morgentoilette. Jeg vil tro, der var varmere i solen i gården end inde i hendes hus. Vi startede også dagen med at gå over i solsiden af gaden for at få lidt varme.

Et bestemt sted på et bestemt tidspunkt.

Det kan være ved et tilfælde, at man pludselig er på stedet, hvor der foregår noget. Vi var i gågaden, da der var børnedans og optog, og vi fulgte med til pladsen foran domkirken, hvor den egentlige optræden fandt sted. Mange forskellige grupper børn dansede i meget fine dragter. Hver gruppe havde sit eget orkester, som mest bestod af mænd, men også af små drenge. Der var rigtig mange blæsere imellem. Der var mange tilskuere, og mange fotografer, som blev hyret af stolte forældre til at tage billeder af lige netop deres fine børn.

Jens var tidliger på aftenen også et bestemt sted på et bestemt tidspunkt. Han satte sig i et hus, hvor mange spillede skak. Tilsyneladende var det et officielt sted. Her blev han udfordret til et spil. Skak har sit eget sprog, som er internationalt. Jens tabte.

Hvor er det længe siden.

Den 10. september skrev jeg i min dagbog: Vi har oplevet så meget, men nu er vi ved at være trætte af at arrangere. Vi er begyndt at opføre os som rigtige turister. Vi tager på arrangerede ture. Det er så længe siden, jeg lå syg oppe i La Esperanza. Det er så længe siden, vi var hos Isabelle i junglen og blev stukket af insekter. Stikkene er ved at forsvinde nu. Det var lidt af en omvæltning at komme ind i Peru, og nu har vi været her en måned, og vi kan lide at være her. Der er så mange ting at opleve her. Hvor har vi oplevet meget.

Selvfølgelig er der ting, vi savner. Vi får ikke bevæget os nok. At daske rundt i en by eller gå rundt på et historisk sted, er ikke nok. Vi har brug for lange spadsereture, men vi har ikke så mange muligheder.

Hvor er det også længe siden, Tove kørte os til Billund og vi forlod Danmark. Vi savner somme tider de ordnede forhold derhjemme.

Indtryk fra en dag ved Titicaca søen.

Neden for poebloen Chimu går landbruget helt ned til bræmmen af tortoraen. En kone går og vender jorden med en slags hakke. En mand og nogle koner kommer trækkende med nogle kreaturer. Kreaturerne skal helt ned til søen og spiser tilsyneladende af tortoraen, hvor den er skåret. Helt nede ved søbredden sidder et par koner og ordner fiskegarn. Andre steder er folk igang med at bundte tortora og sætte bundterne til tørre. Ude på vandet ligger et par robåde. Nogle mænd er ved at sætte garn. En enkelt tortorabåd er der sandelig. Det er ellers ikke meget, vi ser til dem. Der skulle være flere i Bolivia.

Nogle langbenede sorte fugle kommer og giver sig til at finde føde i vandkanten. Der er mange forskellige fugle, men vi kender ikke navnene på dem.

I poebloen, som er lille og ligger på den ene side af vejen, er der aktiviteter ved hvert hus. Et sted standser vi op for at se lidt på, at familien binder måtter. De bliver solgt til andre poebloer, og de er sikkert gode at have i husene, da de isolerer godt. Jens stiller nogle spørgsmål og fortæller, hvor vi kommer fra. Manden spørger så, hvad det har kostet os at komme til hans land. På dansk bliver vi hurtigt enige om, at vi skal underdrive lidt. Alligevel kan vi se på familien, at de er forargede. Det er jo forståeligt. De må arbejde alle sammen fra solopgang til solnedgang for at tjene til det mest nødvendige, og så kommer sådan et par turister og glor på dem og har brugt så mange penge bare for det. Verdens goder er ulige fordelte, men vi løser jo ikke det problem ved at blive hjemme.

Ude i selve totora bevoksningen bindes der også måtter, eller der skæres tortora eller store bundter bæres hjem. Der skæres fra land eller der skæres fra søen. Det hele foregår med håndkraft. Spredt ud over det flade land går små flokke af får og græsser, og hver flok har en hyrde.

Det var en dejlig spadseretur tilbage til Puno. Det lykkedes os ikke at finde noget sand til Jens Kristian, men vi tog lidt jord med fra søbredden.

Til Bolivia.

At komme fra Peru til Bolivia er en del lettere end at komme fra Ecuador til Peru. Man køber simpelthen en busbillet i Puno og bliver kørt over grænsen. Der skifter man til en boliviansk bus og kører videre til La Paz. I La Paz bor der mere end en million mennesker og lægger man forstaden El Alto til, er befolkningstallet oppe på 1,5 millioner. Det første syn af La Paz fra Altiplanoet vil aldrig glemmes. Først kører man igennem de fattige forstads kvarterer oppe på kanten. Det er ikke opløftende, men så pludselig kommer La Paz til syne, og alt det ækle glemmes, for der, 400 meter længere nede, ligger byen, som udfylder en skål og klatrer op ad skråningerne af en gabende canion, som er næsten fire kilometer fra kant til kant. Byen ligger mellem 4000 - 3200 meter over havet. Over byen våger den 7.500 meter høje snedækkede vulkan Illimani.

Vi boede på Hostal Florida, et hotel med en fin udsigt over den flotte by. Det var her, vi traf Karsten og Anne Marie fra Frederiksberg. Sammen med dem spiste vi chili con carne, drak et par flasker rødvin og udvekslede tanker om den verdensdel, vi rejste i. Det var meget hyggeligt, for egentlig havde vi jo ikke talt med mange danskere i de måneder, vi havde været afsted. Når man sådan sidder og snakker med landsmænd, kommer der uvægerligt lidt længsel efter det derhjemme. Men at sætte sig ned og bruge tiden på at længes er der nu ikke noget ved. Vi var kommet til Bolivia, og nu havde vi cirka 14 dage til at lære dette land lidt at kende. Da jeg begyndte at læse om Sydamerika sidste vinter, var det Bolivia, der i første omgang tiltrak min interesse. Det er det fattigste, højest beliggende og mest isolerede land i Sydamerika. 70% af befolkningen er af indiansk afstamning. I Bolivia dyrkes der coca og forarbejdes cocain i store mængder i hemmelige laboratorier i junglen. Men det er nu ikke mange af de cirka 6,5 millioner folk, der bor i landet, som mærker noget til den indtægt.

I La Paz er der ikke mange rigtige butikker. Hver morgen kommer indianerne ind med deres varer og stiller deres små boder an på fortovene, og så kan dagens handel begynde med frugt, grønsager, tøj, husholdningsartikler, vin, spiritus, varm kaffe eller hele grise. Indianerkvinderne er iført flere lag farvestrålende skørter og karakteristiske filthatte. Deres hår er som eftest flettet i to kraftige fletninger. I La Paz er det de rige, der bor nederst. Jo længere man bevæger sig op ad skråningerne, jo fattigere bliver kvartererne.

En lille udflugt.

Dette var en af de ture, hvor vi ikke kom lige derhen, hvor vi planlagde. Vi ville have været i Valle de Luna, men vi kørte for langt. Da vi kom på microen, kunne der ikke være flere, alligevel kom der seks mere på. Jens stod nærmest udenfor og havde kun udsigt til et langt sort hår. Jeg stod klemmt mellem folk og kunne ikke stå oprejst. Vi kom ikke af ved dalen, kunne jo ikke se noget for folk. Vi endte ude ved zoologisk have. Vi havde nu ikke lyst til at gå ind i haven, men gik i stedet for en tur i den gølge eucalyptus skov, som kunne give os lidt skygge for den brændende sol. Søndagen efter tog vi det rigtige sted hen, men i mellem tiden havde vi andre oplevelser. På tilbageturen gjorde vi ophold på Plaza de

Hombolt og så på moderne kunstneres malerier og akvareller. Vi købte to akvareller, og søndagen efter købte vi fire mini-malerier. Der var meget at se på en sådan søndag på Plaza de Hombolt. Folk havde fri og var i deres fine tøj og gik tur på pladsen eller snakkede sammen. Der var mange unge indianerpiger i meget fine og sarte skørter. De fjantede, og havde det rart sammen som andre teenagere verden over. Det er sjovt at se, at der er nogle attituder, der går igen, selvom kulturerne er så forskellige.

En by højt oppe i Andesbjergene.

Potosi ligger højt, 4200 meter. Det er verdens højest beliggende by. Det er ikke så nemt at sove i den højde. Det er også et koldt sted, og vi valgte et hotel, hvor der er varme på værelserne. Det er eller meget ualmindeligt på disse kanter. Byen ligger afsides, men en by med et bjerg med sølv i tiltrækker en vis opmærksomhed. Spanierne fandt store sølvforekomster i bjerget, som de gav navnet Cerro Rico, "Det rige bjerg". Vi kom til Potosi ved at flyve til Sucre og derfra med bus. Turen kom til at koste os 1192 bolivianos tilsammen. Det syntes vi var lidt dyrt, men alligevel er det jo billigt efter danske forhold.

Vi gik til Potosi-tours for at få arrangeret tur i en mine og senere til saltområderne ved Uyuni. Dette rejsebureau har en effektiv dame, der i løbet af kort tid fik arrangeret dagene sammen med os. Hun fortjener en god løn.

I en mine i Potosi.

Man tror ikke, det er sandt, når man inde i minen ser unge mænd løbe op og ned ad stejle og lave gange pustende og svedende med 40-60 kg i rygsækken. De løber 60 gange på en arbejdsdag, og lønnen er 25 bolivianos for en dag. Gangene er mørke, men mændene medbringer karbidlygter, og gangene er mange steder så lave, at selv de små mennesker må krumme sig sammen. Alt arbejde udføres med håndværktøj, som mændene selv må anskaffe sig. Når de unge mænd har arbejdet godt i to år, kan de blive medejere af minen. Minearbejdernes dag starter med, at de sidder i solen og snakker hyggeligt med hinanden, mens de tygger cocablade. Klokkeren ti går de i minen og arbejder til klokken 14, hvor de holder frokosthvil. For dem, der ikke arbejder om natten, slutter arbejdsdagen klokken 19. Der er ingen lys, der er støvet, der er ikke nogen effektiv udluftning, der er forskellige gasser i gangene, og det er i det hele taget så usundt, som noget kan være. Det mærkelige er, at folk arbejder der frivilligt. Gennemsnitsalderen for en minør er 35 år. Arbejderne dør som oftest af lungekræft 10-15 år efter, at de begynder på at arbejde i minerne. Alle i byen er på en eller anden måde tilknyttet minerne. Minerne er i dag praktisk talt tømt for sølv, men der graves alligevel fortsat.

I et par timer var vi på rundvisning i minerne iført hjelme og regntøj og med en lygte i hånden. Vi havde gaver med til arbejderne. Cigaretter, cocablade, sodavand og dynamit. Det hele kunne vi købe i en gade tæt ved minen. Gangene er smalle, så når en lygte kom imod os, måtte vi trykke os ind til muren for at lade en tipvogn, trukket af flere stærke mænd, en trillebør fyldt med tunge sten, eller blot nogle mænd på vej til arbejdet komme forbi. Et sted måtte vi kravle ned gennem en smal skakt. Også der måtte vi træde til side, når en

minearbejder kom løbende. Pyh, hvor var det anstrengende, hvor var der varmt, hvor var der dog en dårlig luft. Men vi var der kun på besøg, vi skulle ikke arbejde der, så vi skulle ikke klage.

I en lille niche standsede vi op for at betragte El Tio. Det er en lille djævel-lignende figur, siddende på muren. Rundt om ham er der strøet cigaretskodder, cocablade og han er pyntet med serpentiner. Fredag aften holdes der en lille ceremoni omkring ham. Foruden cigaretter og cocablade får han også den aften del i arbejderens alkohol. Minearbejderne tror på Gud i himlen, og de tror på, at der er en djævel, som bor nede i jorden, hvor der er varmt og ubehageligt. Da helvede altså ikke er langt fra deres arbejdsplads, tror de på, at djævelen ejer de mineraler, de graver ud, og for at formilde djævelen - de kalder ham onkel, aldrig djævel - har de sat denne keramikfigur op for at ære ham. Derfor ofrer de også til ham hver fredag aften - og drikker sig godt berusede.

Da denne tur i minen var slut, stod vi tilbage med en underlig chock fornemmelse. Det var som om vi havde deltaget i et skuespil fra middelalderen. Engang i London "kørte jeg med tog gennem Londons brand". I øjeblikket var det så virkeligt, men efter turen stod jeg jo stadigvæk i det nutidige London. Det hele var bare fiktion. Denne tur i minen var ikke fiktion. Den var virkelighed. Vi var ikke i middelalderen, men i året 1996. Lyset skar os i øjnene, da vi var ude igen. Vi måtte lige tænke over det, vi havde oplevet. Mens vi var i minerne, var jeg ikke bange, men bagefter kom jeg til at tænke på det frygtelige, der kunne have hændt os dernede. Vi vidste ikke, det var så forfærdelige forhold, det kunne vi slet ikke have forestillet os. Jeg kan absolut ikke lide at være "spærret inde", men jeg tænkte ikke over det. Kun tænkte jeg, at det var godt guiden vidste, hvor vi skulle gå, for ellers kunne vi aldrig have fundet ud.

Salar de Uyuni.

Afsted gik det ud over det meget flade saltområde i firhjulstrækker med en spansk-talende guide. Han kunne ikke et ord engelsk, men han var god til at forklare tingene tydeligt og lavede tegninger i saltet, så vi bedre kunne forstå. Efterhånden havde vi jo også fået et passivt ordforråd, så vi forstod mere end vi kunne sige.

Salar de Uyuni er 12106 km² og Bolivias største saltområde. Dette enorme område i 3656 meter over havet - på størrelse med Danmark - er et fantastisk fladt område. Der udvindes salt i dette område, specielt ved bosættelsen Colchani, 20 km oppe ad jernbanen fra Uyuni. Der udnyttes 19000 tons salt om året. Det meste eksporteres til Brasilien. Men salt koster ikke meget, så det kan absolut ikke betale sig at udvinde det maskinelt. Der er i mindst 10 billioner tons salt i området, så det er i den størrelsesorden kun en lille del, der udvindes.

For 40000 til 25000 år siden var området to søer. Disse søer havde ingen forbindelse til havet, var altså fersvandssøer. Så lå området tørt i 14000 år inden der kom en sø, som kun varede i 1000 år. Da den udtørrede, efterlod den et par småsøer, lagos Poopo og Uru Uru, og to store saltkoncentrationer. Disse er et resultat af mineralerne, kommet fra bjergene.

Midt i salar de Uyuni ligger den spændende ø Isla de Pescado. På afstand ligner øen en fisk, deraf navnet. Plud-

selig dukker den op som et fatamorgana. Fra toppen af denne ø, som er dækket af inca potteskår og store kaktus, fornemmer man områdets storslåethed, da man, hvorend man vender øjet, kun ser det ubrudte hvide flade landskab og den blå himmel.

Et sted langt ude i området kommer man til et hus, hvori der er en forretning. Både hus og møblement er lavet af store saltblokke. Endnu længere ude ligger der et hotel. Også dette hus med indhold er lavet af saltblokke. Det hele var så uvirkeligt, og vi har aldrig set noget så enestående.

Væk fra Uyuni.

Tiden i denne udørken var ved at være forbi. Uyuni er den kedeligste by, vi har besøgt. To nætter sov vi der, og så tog vi derefter samme vej tilbage, som vi var kommet: bus til Potosi for at overnatte der, videre med bus til Sucre for at flyve derfra til La Paz. Lidt mere end 5 timer tager det med bus fra Uyuni til Potosi på en hullet, uasfalteret vej. Landskabet er interessant, men det bliver hurtigt ensformigt. Mennesker ser man ikke mange af. Bussen var ikke for god, vi blev rystet godt igennem. I Potosi nød vi vores dejlige hotelværelse med varme. Fred og ro var der også på dette hotel.

Da vi nåede hertil, havde vi været igennem alt det, vi havde planlagt hjemmefra. Jeg havde skrevet dagbog hver dag, og vi havde taget mange billeder. Nu skulle vi snart hjem, og så kunne vi opfriske det hele ved hjælp af disse dagbøger og ved at se vores billeder. Men billeder og dagbøger er kun et uddrag af oplevelserne. De fleste er lagret i sjælen.

En eftermiddag i en park i Sucre.

Fra Potosi er der tre timers buskørsel til Sucre ad asfalteret vej. Vi skulle videre med fly samme dag, og vi brugte ventetiden i Parque Bolivar, en park med store skyggefulde træer og grønne planter. Tilmed var der rent, og der var ingen, der faldbød varer eller ville pudse vores sko. Mange unge mennesker sad eller gik rundt og læste på deres lektier.

I La Paz igen.

I lufthavnen tog vi en kollektiv taxa til centrum. Tre bolivianos for hver. En taxa ville have 30 og gik ned til 20, og på udturen betalte vi 40. Som turist bliver man bestandig taget ved næsen. Alligevel er det billigt. En bolivianos svarer til 1,15 kr.

Tilbage på hotellet opstod et nyt problem, som kom til at virke komisk. Vi havde opmagasineret to poser, og nu ville de have betaling for at have passet på dem. Men vi havde betalt ved afrejsen, men havde i skyndingen ikke fået nogen kvittering. Det skal lige bemærkes, at det der med en kvittering, er noget man skal bede om. Det er absolut ikke nogen selvfølge. Nu skulle der en lang forklaring til, og vi fik vores poser. Senere på dagen tog de problemet op igen. Det drejede sig om 20 bolivianos, så for os var det jo ikke et stort beløb, vi ville bare ikke betale to gange. Sikke dog et rod, de har i regnskaberne, hvis de overhovedet fører noget. I Lima havde vi et par tasker stående i over en måned, gratis og med kvittering underskrevet af ejeren og af mig. Så der er altså forskel på landene. På det her tidspunkt havde vi så megen erfaring, at vi ikke uden videre lod os snyde.

Der var jo også damen i billetlugen, der hvor vi skulle sejles over et lille stræde i Titicaca søen. Jeg skulle betale to bolivianos for vores billetter, betalte med en tier og fik syv tilbage. Men jeg blev stående med hånden fremme til den sidste boliviano langsomt kom frem. Endelig var der den første taxachauffør, vi havde i La Paz. Han forlangte 30 bolivianos for turen, og det var dyrt, selvom det først var det tredje hotel, vi kunne bruge. Jeg betalte med en halvtresser, og han gav mig en enkelt tier tilbage. Også her fik jeg den sidste tier. Han ville gerne køre for os, når vi skulle rundt og se noget i byen, men vi sendte naturligvis aldrig bud efter en snyder. Så han bar sig temmelig dumt ad.

Valle de la Luna.

Denne gang skulle det lykkes at komme det rigtige sted hen. På Pradoen tog vi en kollektiv taxa til Plaza de Hombre. Derfra tog vi Micro 11 ud til månedalen. Det er rørende billigt at køre med disse små busser. Det kostede en boliviano for hver den ene vej, og vi betalte 1.20 tilbage. Forstå det, hvem der kan. Vi kom af det rigtige sted, selvom der var mindst lige så mange mennesker med som sidst.

Dalen er slet ikke en dal, men en eroderet bjergside. Dette fantastiske månelandskab og vegetationen er ørkenagtigt. Valle de la Luna er i den samme canyon som La Paz, 11 km neden for byen. Øverst oppe har man en flot udsigt over landskabet med noget af La Paz i baggrunden, og de store rødlige bjerge til begge sider. Efter en søvnløs nat, hvor jeg døjede med den uforklarelige svimmelhed, som med mellemrum plager mig (som regel hvor jeg har stresset kroppen), var jeg ikke på toppen, og ville ikke klatre for meget rundt i det forvitrede landskab. Jens klatrede op et sted for at nyde udsigten, og jeg ventede på den anden side vejen. Så skete det, som ikke må ske. Vi gik fejl af hinanden. I næsten to timer vidste vi ikke, hvor den anden var. Jeg traskede lidt rundt, og jeg kaldte også. Til sidst satte jeg mig på det sted, hvor vi sidst havde set hinanden. Dette er en stående aftale, at sådan gør vi. Jeg var så ulykkelig. Det var så frygteligt at sidde der og vente, og det kunne vist ses på mig, for et par unge mennesker standsede og spurgte, om der var noget i vejen. Hvis der var sket Jens noget, ville denne rejse have været en total misforståelse. Men det endte lykkeligt, vi mødtes igen. Jens havde i mellemtiden været nede igennem dalen, fordi han troede, jeg var gået i forvejen. Han var naturligvis vred over, at jeg ikke havde ventet. Vi havde jo så ofte talt om, at vi ikke skulle gå alene på ukendte steder. Han havde ikke set mig, da han startede nedstigningen. Da han kom tilbage til udgangspunktet, kunne vi sammen begive os ned gennem dalen. Det var en fantastisk tur i dette uvejsomme terræn, hvor vi godt nok fulgte en sti, men nogle gange var den så stejl, at vi måtte klatre.

På Plaza de Hombre købte vi fire små malerier forestillende indianere. Stilen er kubistisk. De er foreløbig udlånt til Morten, og vi glæder os til at se på dem, når vi besøger ham.

Tiawanaco.

Dette er resterne af et stort ceremonielt center på sydkysten af Titicaca. Man mener, at denne civilisation opstod cirka 600 år før vor tidsregning. Omkring år 1200 var gruppen smeltet ind i andre civilisationer. Sand- og basaltstenene, som er brugt til dette bygningskompleks, er hentet langvejs fra. De mennesker, der var tilknyttet stedet, boede i den samme dal, men helt ovre ved skrænterne.

Indianerne i Bolivia.

De mange indianere i Bolivia er fattige. De lever mest af gadehandel. Rigtige forretninger er der ikke så mange af. Hele dagen er der handel på gaderne, men om aftenen kommer der endnu flere. Det er ikke let at komme til på de smalle fortove, og gaderne er fyldte med biler, som absolut ikke tager hensyn til fodgængere. Heldigvis kører de ikke så hurtigt, så med lidt held og mod kan man snige sig gennem mindst 3 rækker biler. Offentlige toiletter er der vist ingen af. Mændene tisser op ad murene, og vi så en indianerkone sætte sig i rendestenen. Der er en ubehagelig lugt alle steder.

En af de sidste dage, vi var i La Paz, demonstrerede landbobeeboerne i gaderne. Nogle af dem havde været på vandring i otte dage for at være med. Politiet ryddede nogle gader omkring Plaza Santa Francisco, så der kunne blive plads til det meget store optog af indianere i deres farvestrålende dragter. Det hele var fredeligt. Der var store bannere i optogene, og indianerne bar på stokke og forskellige primitive landbrugsredskaber. Der blev holdt taler på pladsen. Vi forstod ikke helt, hvad det drejede sig om. Regeringen havde vist nok lavet nogle nye love, som ville give bønderne nogle arbejds-mæssige forandringer (forringelser?). Regeringen havde ikke forklaret sig godt nok, og da mange på landet tilmed kun taler aymaisk, er kommunikationen noget vanskelig.

Afgang fra Bolivia.

Der lå sne på Altiplano'et den morgen, vi skulle flyve til Lima. Personalet i lufthavnen havde moret sig med at lave en snemand på trappen. Som så ofte blev det en lang ventetid, inden flyet endelig kom afsted. Vi kom til at sidde i den rigtige side, nemlig i højre side. Der har man den bedste udsigt. Vi så da også både Titicaca- og Cuscoområdet. Endelig kom vi en tur ud over Stillehavet, inden flyet landede i Lima.

De sidste dage i Lima.

Der var kun få dage tilbage, og der var flere ting, vi ville nå. Vi gik på kunstmuseet, som er i en meget flot bygning med store sale. Foruden malerier er der også keramik og nogle møbler. Igen forundredes vi over, så velbevaret den keramik er. I Danmark taler vi om potteskår fra forhistorien. I Peru er det velbevarede hele skåle og kander.

Vi var også en tur i den rige bydel, Miraflores, hvor vi så på malerier i Parque Kennedy uden at blive betagede. Derefter gik vi ad Arequipa og betragtede de store huse, som rummer ambassaderne med velplejede haver og stærke gitre eller mure om. Da det kunne være nok, tog vi microen til centrum.

Ofte spiste vi på en vegetar restaurant, nemlig Restaurant Natur. Maden var herlig der, og der var så rent. Der var helt åbent til gaden, hvor bilerne kørte i en langsom, men støt strøm.

Ligesom mange af Limas familier tog vi i Zoologisk have om søndagen. På bænke under akacietræerne sad folk og spiste deres medbragte frokost, som for det meste var store portioner ris med kylling og lidt grønsager til pynt. Dertil drak de incacolaer eller andre søde drikke. Fædrene eller bedstefædrene spillede bold med de små drenge. Familierne hyggede sig med hinanden i det fine solskin, de unge mennesker fandt sammen, fordi unge mennesker altid har noget sammen, om ikke andet så ungdommen. Sådan er det overalt i verden, på den måde er der ingen forskel. Vi kom først og fremmest for at prøve at lære at kende forskel på: alpaca, llama, vicuna og guanaco. Den sidste har de ikke. Men der var en del vicunas, og vi forestillede os, at man opdrætter dem for at sætte dem ud. Der er nemlig ikke så mange af dem i naturen.

Det mest bemærkelsesværdige museum i Lima er Museo Rafael Laco Herrera. Det er et privat museum, som har en helt enestående keramiksamling. I en separat bygning er den berømte samling af erotiske potter, som meget levende illustrerer den seksuelle praksis i adskillige før-columbianske kulturer.

Hjem til Danmark.

Efter megen forsinkelse i Columbia, så vi ikke kunne nå vores fly i Paris, kom vi efter mange timer endelig til København, hvor Morten for anden gang den dag var i lufthavnen for at hente os. Det var altså så dejligt at være sammen med ham igen. Vi havde meget at fortælle hinanden. Næste dag kørte vi igennem dejlige grønne Danmark, og kom hjem til Langkastrup til en festlig modtagelse, som Karen havde sat i værk.

Turen var forbi, og hverdagen kunne begynde. Men først skulle vi lige vænne os til livet hjemme igen. Da vi havde været igennem posten - det varede et par dage - tog vi til Læsø. Rejsefeberen sad stadigvæk i kroppen.

Vi kom til Langkastrup den 3. oktober, og jeg begyndte at arbejde den 21. oktober. Så var hverdagen begyndt.

Hvad vi senere erfarede.

Hen imod jul kunne vi så pludselig høre og læse om Peru i danske medier. Gidseldramaet i Lima tog sin begyndelse. Guerillagruppen Tupac Amaru besatte den japanske ambassade. Allerede i Quito hørte vi om gruppen, idet den havde forårsaget en bombesprængning i Lima. Jens var faktisk hos turistpolitiet for at få at vide, om det var for resikabelt at rejse i Peru. Politiet kunne berolige os med, at guerillaerne kun var ude efter at genere regeringen, og så ville de beskytte de ulovlige kokain-fabrikker, som er placeret lang inde i junglen. Derfor rejste vi trygt ind i landet.

Ved juletid var Isabelle hjemme på ferie. Hun kom med den sørgelige meddelelse, at den gamle shaman, Gloras far, var død. Isabelle hørte om det inde i Puyo, og hun tog derud sammen med Glora. Mor'en og par stykker mere var også syge, så dem tog Isabelle med tilbage, så de kunne komme under lægebehandling. Men det var ikke den eneste ulykke. En ugift pige på bopladsen var blevet gravid, og der gik rygter om, at det var Patricio, der havde gjort hende gravid. Det plejer ikke at

være den store ulykke, at en pige bliver gravid. Pigen og barnet bliver i sin familie, og hendes mor tager sig af barnet. Denne gang var det en ulykke, fordi det faldt sammen med sygdom og død. Patricio og hans kone og børn måtte flytte ud i skoven og bo for sig selv. Man var bange for, at der var onde magter på spil. Nærliggende for dem var det, at det måtte være beboerne i nabolandsbyen, der udøvede ondskab blandt dem. I nabolandsbyen tilhører folk den evangeliske trosretning, og de har sagt ja til, at olieselskaberne må komme og lede efter olie. Derfor er der ikke så stor venskab mellem de to grupper. Da vi var på tur i regnskoven, så vi, at der i skellet til det andet område var fældet et bredt bælte, så ingen skulle være i tvivl om, hvortil man kunne tillade sig at lede efter olie.

Efter Isabelles udsagn, skulle der nu være faldet ro over beboerne i Llanhamacocho.

Rejsen er forbi.

Nu er det den 26. januar 1997, og vi har været hjemme længe. Hverdagen er for længst kommet, billederne er redigeret, og vi har vist dem til mange af vennerne. Nu er min beskrivelse af rejsen og vores oplevelser også færdig. Så først nu er jeg vist kommet rigtig hjem. Ved at skrive dette har jeg været rejen igennem engang mere, men samtidig har jeg også fået lidt mere orden på alle oplevelserne.

I 100 dage var Jens og jeg sammen stort set hele tiden. Det havde vi det rigtig godt med begge to. Vi havde en god forbindelse med Karen, og vi vidste, at ville der opstå problemer med dem derhjemme, så ville hun tage sig af det.

Vi blev faktisk rigtig gode til at rejse med de offentlige transportmidler, og efterhånden som vi kom frem, brugte vi taxaer mindre og mindre. Det var sjovere at tage busserne. Vi var på forhånd spændte på, om vi magtede at få alle oplevelserne med. Det viste sig, at vi kunne opleve. og oplevelserne var jo der, hvor vi var.

Et stykke hen i rejsen blev vi lidt rastløse. Det havde noget at gøre med, at vi så ofte skiftede bosted. Vi savnede noget, der kunne ligne et hjem. Et par steder, vi boede, lignede det lidt af et hjem, nemlig i Isabelles by i Ecuador og hos Liv i Peru. Vi blev også mættede af indtryk, og vi talte om, at vi ville have fået et endnu større udbytte, hvis rejsen havde været delt over to gange.